

120

120

Γ. ΔΟΜΝΗΝΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ
ΤΟΥ
ΠΟΝΤΟΥ

ΜΕΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Ἰδία τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσως
ἐπ' ἀριθμὸν 334 καὶ ἡμερομηνίας 6 Ὁκτωβρίου ἐβδ. 1313.

ΕΚΔΟΤΗΣ Γ. ΔΟΜΝΗΝΟΣ

ΕΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Δ. Χ. ΣΕΡΑΨΗ

1896

*Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέ-
ως καὶ ἐκδότου θεωρεῖται κλοπιμαῖον καὶ καταδιώκεται
ἀρμοδίως.*

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
14645

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Παρατηρήσαντες μετ' ἐνδιαφέροντος, ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Πόντου καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ δεκαετηρίδι τοῦ πλήρους γνώσεων ἸΘ.' αἰῶνος στεροῦνται τῶν ἀπαιτουμένων γνώσεων περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν χώρας, θεωροῦντες δὲ τοῦτο ἐπιβλαβέστατον καὶ εἰς τὰ ἰδιωτικά συμφέροντα ἐκάστου, καὶ διὰ τοῦτο σκεπτόμενοι, ὅτι σπουδαίαν ἔλλειψιν θέλομεν ἀναπληρώσῃ καὶ μεγάλην ὠφέλειαν θέλομεν παράσχῃ εἰς τὸν τόπον, συγγράψαντες ἐκδίδομεν τὴν παρούσαν τοπογραφίαν τοῦ Πόντου μετὰ χάρτου γεωγραφικοῦ λεπτομεροῦς.

Ἐχόντες δὲ ὑπ' ὄψιν, ὅτι πρὸς τελείαν καὶ ταχεῖαν διόρθωσιν παντὸς κακοῦ ριζικὴ ἀπαιτεῖται θεραπεία, καὶ διὰ τοῦτο θεωρήσαντες ἀπαραίτητον τὴν διδασκαλίαν τῆς τοπογραφίας ταύτης ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι τῶν κατὰ τὰς πόλεις, τὰς χώμας καὶ τὰ χωρία τοῦ Πόντου Δημοτικῶν σχολείων, περιελάβομεν ἐν αὐτῇ τὰς ἀναγκασιστάτας τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπαιτουμένων γνώσεων, συνετάξαμεν δὲ τὸ ἔργον ἐν γλώσσῃ σαφεῖ καὶ εὐλήπτῳ. Ἄλλ' οἱ διδάσκαλοι μικρῶν σχολείων, ἐὰν εἰ μαθηταὶ δὲν ἔχωσι τὰς ἀπαιτουμένας βάσεις, δύνανται νὰ διδάσκωσιν ἐκ τῆς τοπογραφίας τὰ κυριώτατα, παραλείποντες τὰ λοιπά.

Ἄλλὰ τὸ ἔργον ἡμῶν προτίθεται νὰ παρέχη τὰς ἀναγκαίας γνώσεις καὶ εἰς πάντα ἄλλον τοῦ Πόντου κάτοικον. Πρὸς τοῦτον δὲ τὸν σκοπὸν ἐκδίδομεν ἰδιαιτέρους πίνακας στατιστικῶς λεπτομερεῖς, οὓς ἐπισυνάπτομεν εἰς τὸ ἔργον.

Πλείστους δὲ κατεβάλομεν κόπους, ἵνα τὸ ἔργον ἡμῶν ᾖ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀκριβὲς καὶ τέλειον· πρὸς τοῦτο δὲ τὰς περισσοτέρας πληροφορίας καὶ μάλιστα τὰς στατιστικὰς ἤρανόσθημεν ἐκ τουρκικῶν Ἡμερολογίων. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔργον γεωγραφικὸν καὶ στατιστικὸν οὐδέποτε δύναται νὰ εἶνε ἀπηλλαγμένον ἐλλείψεων, διὰ τοῦτο δὲν θέλομεν παύσῃ τὰς ἐρεῦνας ἡμῶν, ἐν νεωτέρῃ δὲ ἐκδόσει θέλομεν συμπληρώσῃ τὰς τυχόν ὑπαρχούσας ἐλλείψεις· θὰ εἴμεθα δὲ λίαν εὐγνώμονες πρὸς πάντα, ὅστις παρατηρήσας σφάλμα τι ἢ ἐλλείψιν εὐαρεστηθῆ νὰ μᾶς ἀνακοινώσῃ τοῦτο.

Ἐλπίζομεν ἀδιστακτικῶς ὅτι τὸ ἔργον ἡμῶν, ὄν τοσοῦτον ὠφέλιμον, οὐ μόνον πᾶς τις θέλει σπεύσῃ νὰ προμηθευθῆ, ἀλλὰ καὶ λαμπροὺς θὰ παραγάγῃ καρπούς. Οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἐνθαρρυνθῆ εἰς τελειοποίησιν αὐτοῦ καὶ ἄλλοι· ἴσως θέλουσι προτραπῆ εἰς τὴν συγγραφὴν καὶ ἐκδοσὴν τοιούτων κοινωφελῶν ἔργων.

*Ἐγγραφοὶ ἐν Τραπεζοῦντι κατὰ Ἰούνιον 1895

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

ΝΟΜΟΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

Θέσις και σχῆμα.

Ὁ Νομός Τραπεζοῦντος περιλαμβάνεται εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, κεῖται δὲ εἰς τὸ ΒΑ μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μεταξὺ τῶν μαιρῶν $39^{\circ} 25'$ — $41^{\circ} 35'$ ΒΠ καὶ $32^{\circ} 40'$ — $39^{\circ} ΑΜ$, ἥτοι ἔχει μῆκος μὲν ἐκ Δ πρὸς Α μαιρῶν $6^{\circ} 20'$ (= 434 χιλιόμετρα ἢ ὥρας 115), πλάτος δὲ ἀπὸ Ν πρὸς Β κατὰ τὸ πλεῖστον μὲν μέρος 50 περίπου χιλιομέτρων, μόνον δὲ μεταξὺ τῶν μαιρῶν 37 καὶ $37^{\circ} 1)$ 2 σχηματίζει λωρίδα ἐκτεινομένην πρὸς Ν· ἐνταῦθα δὲ ἔχει ὁ νομὸς μέγιστον πλάτος 135 χιλμ. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ὁ νομὸς οὗτος σχηματίζει ταινίαν μακρὰν ἐκτεινομένην ἐκ Δ πρὸς Α.

Ὅρια.

Ὁ νομὸς Τραπεζοῦντος ἔχει πρὸς Β μὲν καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτοῦ τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἢ Μαύρον

Θάλασσαν, πρὸς Ν δὲ ἔχει τὸν νομὸν Σεβαστείας δυτικῶς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου χωρίζεται ἐν μέρει διὰ τῶν Ποντικῶν ὀρέων, καὶ τὸν νομὸν Θεοδοσιουπόλεως ἀνατολικῶς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου χωρίζεται διὰ τοῦ ὄρους Παρυάδρου (Παλχάρ δάγ), πρὸς Δ δὲ συνορεύει μετὰ τοῦ νομοῦ Κασταμονῆς καὶ πρὸς Α μετὰ τῆς Ῥωσσίας.

Ὅρη.

Τα ὄρη τοῦ Πόντου εἶνε συνέχεια τῆς σειρᾶς τῶν Βιθυνικῶν καὶ Παφλαγονικῶν ὀρέων. Ταῦτα εἰς μὲν τὰ δυτικὰ τοῦ νομοῦ εἶνε ταπεινότερα, κατὰ δὲ τὰ μέσα καὶ ἀνατολικά ὑψούμενα σχηματίζουν τὰ Ποντικά ὄρη καὶ τὸν Παρυάδρον (3330 μ.). Τὰ ὑψηλότερα δὲ τῶν ὀρέων τοῦ Πόντου εἶνε εἰς μὲν τὰ Δ μέρη τὸ Κατράν δάγ (1650 μ.) εἰς δὲ τὴν σειρὰν τῶν Ποντικῶν ὀρέων ἐκ Δ πρὸς Α τὸ Ἐβλίγ δάγ (1, 650 μ.) Σασμάν δάγ (2300 μ.) Ἐρμῆζ δάγ (2353) καὶ Καγκέλ δάγ (2150 μ.), τῆς δὲ σειρᾶς τοῦ Παρυάδρου ἐξ Α πρὸς Δ εἶνε τὰ ὄρη Κροίλη δάγ (1703 μ.) ἐπὶ τῶν πρὸς τὴν Ῥωσσίαν συνόρων, Τζεγκέλ δάγ (3000 μ.) Σο·νίλη δάγ (3200 μ.) Τζεμῆλ δάγ (3200 μ.)

μ.) και Δεβέμποϊνοῦ (3500 μ.). ἐκεῖ δέ, ὅπου ἀπαντῶνται τὰ Ποντικά ὄρη καὶ ὁ Παρυάδρου, σχηματίζονται τὰ ὄρη Κιαούρ δάγ (2000 μ.), Κουλάτ δάγ (2700 μ.), Καράκαπάν (2400 μ.) καὶ Ζιγγάβαιον (2738 μ.). Ἐκ ἐξ τῶν Ποντικῶν ὀρέων καὶ τοῦ Παρυάδρου, ὡς καὶ τοῦ μέρους ὅπου συναντῶνται, κατέρχονται διακλαδώσεις διευθυνόμεναι πρὸς Β, φθάνουσαι μέχρι τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὅπου σχηματίζουσι ἀκρωτήρια.

Ποταμοί.

Οἱ ποταμοὶ τοῦ νομοῦ Τραπεζοῦντος εἶνε μικροὶ πηγάζουσι δὲ ἀπὸ τῶν πρὸς Ν ὀρέων καὶ διευθυνόμενοι πρὸς Β ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Μόνον δὲ δύο μεγάλοι ποταμοὶ πηγάζοντες ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Μ. Ἀσίας διασχίζουσι τὴν χώραν κατὰ τὸ Δ μέρος αὐτῆς· οὗτοι δὲ εἶνε.

1. Ὁ Ἄλυς (Κιζιλ ἰρμάκ), ὁ καὶ μέγιστος πάντων τῶν ποταμῶν τῆς Μ. Ἀσίας (960 χλμ.), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ἐν Σεβαστείᾳ ὀρέων (Ἄντιταύρου καὶ Ἀργαίου) καὶ σχηματίζων ΝΔ μεγάλην καμπὴν διευθύνεται ΒΑ διὰ τῶν συνόρων τοῦ νομοῦ Σεβαστεί-

ας και Κασταμονής και κατερχόμενος εις τον νομόν Τραπεζοῦντος χύνεται εις τον Εϋξεινον Πόντον σχηματίζων μικρόν δέλτα. Εἶνε δὲ πλευστὸς μέχρι διαστήματος 12 ὥρων ἀπὸ τῆς παραλίας· λέγεται δὲ ὅτι ὠνομάσθη Ἄλυς διὰ τὴν μικρὰν ἀλμυρότητα, τὴν ὁποίαν λαμβάνει διερχόμενος διὰ τόπων περιεχόντων ὄρυκτὸν ἄλας.

2. Ἴρις (Γεσὴλ Ἰρμάκ), ὅστις ἐν τῷ νομῷ Σεβαστείας σχηματίζεται ἐκ τῆς συμβολῆς δύο ποταμῶν και ἔπειτα δέχεται ἐν τῷ αὐτῷ νομῷ δεξιόθεν τὸν Λύκον (Κελκίτ τζάϊ) πηγάζοντα ἐκ τῶν ὄρεων τοῦ πρὸς Ν ἐκτεινομένου μέρους τοῦ νομοῦ Τραπεζοῦντος και διευθυνόμενον πρὸς Δ· χύνεται δὲ ὁ Ἴρις εις τὸν Εϋξεινον Πόντον διὰ πέντε βραχιόνων, ὧν ὁ Δ εἶνε πλευστὸς μέχρι διαστήματος 8 ὥρων ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

Μικροὶ δὲ ποταμοὶ ἰδιαιτέροι τοῦ νομοῦ Τραπεζοῦντος ἀξιοὶ λόγου εἶνε κατὰ σειρὰν ἐκ Δ πρὸς Α οἱ ἑξῆς. Λύκαστος (Μερδ Ἰρμάκ) μεταξὺ Ἄλυος και Ἰριδος, κατὰ τὸ μέσον, Θερμῶδων (Τέρμε) πρὸς Α τοῦ Ἰριδος σημαντικὸς διὰ τὸν περὶ τῶν Ἀμαζόνων μῦθον. Βῆρις, Θύαρις, Φυγαμός, Σιδηνός, Μελάνθιος

(Μελέτ), Φαρματίνος (Παζάρ σου), Πατλαμάς, Χαρσιώτης, ὀνομαζόμενος κατὰ τὸν ἄνω ῥοῦν αὐτοῦ Κάνις, Πυξίτης (Τεερμέν τερέ) πηγάζων ἐκ τῶν ὀρέων Ζιγγαναίου καὶ Καρακαπάν, Ὑστος (Καρά τερέ), Ὅφισ, Καλὸς ποταμὸς (Παλτατζή τερέ), Ἄδινος (Ἄτιάκος), Ζαγάτης (Φουρτοῦνα), Πρύτανις (Ὀρτούγορα), Ἀρχαβίς, καὶ Ἀψαρος πλησίον τῶν Ῥωσσικῶν συνόρων.

Λίμναι.

Λίμναι ἀξίαι λόγου δὲν ὑπάρχουσιν ἐκτὸς μιᾶς παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἄλυσος πρὸς Α αὐτοῦ.

Ἀκρωτήρια.

Ἀκρωτήρια κυριώτερα εἶνε ἐκ Δ πρὸς Α τὰ ἐξῆς.
Ἄγκω πρὸς Α τῶν ἐκβολῶν τοῦ δυτικοῦ βραχίονος τοῦ Ἰριδός.

Τζαλτή Πουροῦν Α τῶν ἐκβολῶν τοῦ Θερμώδοντος.

Ἰασόνιον Α τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σιδηνοῦ ποταμοῦ.

Βωόνος (Βῶνα) πλησίον τοῦ Ἰασονίου ποταμοῦ.

Κόραλα (Κιόρελε) Α τοῦ Χαρσιώτου.

Ἰερὸν (Γέρος) μετὰ τῶν Κοράλων καὶ τοῦ Πυξί-
του ποταμοῦ.

Ἐπιφάνεια.

Ἡ Ἐπιφάνεια τοῦ νομοῦ Τραπεζοῦντος εἶνε ὡς ἔγγιστα 32,000 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Πληθυσμός.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ νομοῦ Τραπεζοῦντος ὑπολογίζεται εἰς 1,071,477 (Σαλιναμέ Βιλαετίου 1311).

Ἐθνισμός.

Πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ Τραπεζοῦντος ἀνήκουσιν εἰς τὴν λευκὴν ἢ Καυκασίαν φυλὴν· εἶνε δὲ οὗτοι Κόλχοι καὶ Λαζοί, Τοῦρκοι, Ὁρθόδοξοι, Ἀρμένιοι, ἔτι δὲ Κιρκάσιοι καὶ Γεωργιανοὶ μετανάσται, πάντες κατοικοῦντες ἀνάμικτοι. Πρὸς τούτοις δὲ ὑπάρχουσιν ἀλλοδαποὶ ὑπὲρ τοῦς 1800 (Ῥώσσοι 830 Πέρσαι 641, Ὁρθόδοξοι 155, Γάλλοι 80, Αὐστριακοὶ 66, Ἰταλοὶ 46, Ἀμερικανοὶ 14, Γερμανοὶ 7, Ἰσπανοὶ 7, Ῥωμοῦνοι 6, Ἑλβετοὶ 5).

Θρησκεία.

Θρησκευτικῶς ἐξεταζόμενοι οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ εἶνε Μωαμεθανοὶ 869,727, Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι

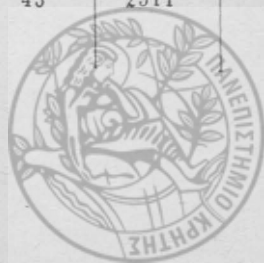
157,215, Ἀρμένιοι Γρηγοριανοὶ 42,349, Καθολικοὶ 1,304, Διαμαρτυρόμενοι 882.

Διαιρέσεις.

Ὁ νομὸς Τραπεζοῦντος διαιρεῖται εἰς 4 διοικήσεις (σαντζάκια), τὴν τῆς Τραπεζοῦντος, τῆς Ἀμισοῦ, τῆς Λαζιστάν καὶ τῆς Ἀργυρουπόλεως· αὗται δὲ διαιροῦνται καὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς ὑποδιοικήσεις (καζάδες), εἰς Ἐπαρχίας (ναχιέ ἢ μουτουρλούκια) καὶ εἰς κοινότητες ἢ ἐνορίας (καριέ) ὡς ἑξῆς.

Διοικήσεις καὶ ὑποδιοικήσεις	(Ναχιέ) Ἐπαρχία Μουτουρλ.	κοινότητες ἢ ἐνορίαί (καριέ)	Δῆμοι	Χωρία
Τραπεζοῦντος				
Τραπεζοῦς	4	32		215
Σούρμενα			3	60
Πλάτανα		3	3	85
Κόραλα		1	3	53
Βάκφι Κεπίρ			3	46
Τρίπολις		4	3	89
Κερασοῦς	3	14	2	140
Κοτύωρα (Ὀρδοῦ)	5	8	2	312
Ὀφίς			3	94
Ἄμισοῦ				
Ἄμισος	1	10		203
Βαδισάνη (Φάτζα)		4	3	113
Οἰνόη (Οὔνια)	1	10	3	124
Θέρμη (Τέρμε)		2	3	157
Τζαρσαμπᾶ		8	3	289
Πάρρα	1	13	3	214
Λαζιστᾶν				
Ῥίτσιον	3	36		161
Ἀθῆναι (Ἀττηνα)	1		3	111
Χῶπα	2		3	51
Μεταφορά	21	145	43	2511

Διοικήσεις και υποδιοικήσεις	(Ναχιέ) Έπαρχίαι Μουτουρλ.	κοινοότητες ή ένορίαί (καριέ)	Δῆμοι	Χωρία
Μεταφορά	21	145	43	2511
Άργυρουπόλ.				106
Άργυρούπολις	2	48	3	120
Τορούλ	1		3	92
Κελκέτιον			3	74
Χαιρίαινα				2903
Καζάδες 22	24	193	52	

Πληθυσμός κατά θρησκευόμενα
εκάστης διοικήσεως

Διοίξεις Τραπεζούντος

Μωαμεθανοί	439 323
Χριστιανοί Όρθόδοξοι	67 324
Γρηγοριανοί Άρμενιοί	22 687
Άρμενιοί Καθολικοί	1 203
Διαμαρτυρόμενοι	381
Μεταφορά	

530 918

= 14 =

Μεταφορά 330 918

Διοίκ. Ἀμισοῦ

Μωαμεθανοὶ 212 480

Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι 64 897

Γρηγοριανοὶ Ἀρμένιοι 18 174

Ἀρμένιοι Καθολικοὶ 95

Διαμαρτυρόμενοι 301

296 147

Διοίκ. Λαζιστάν

Μωαμεθανοὶ 137 738

Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι 689

138 427

Διοίκ. Ἀργυρουπόλεως

Μωαμεθανοὶ 80 180

Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι 24 311

Γρηγοριανοὶ Ἀρμένιοι 1 494

105 985

Ἐν ὅλῳ

1 071 477

Διοικήσεις Τραπεζούντος.

Μεγαλιτέρα πόλις τοῦ νομοῦ καὶ ὅλου τοῦ Πόντου εἶνε ἡ Τραπεζοῦς, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ. Ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη τὸ 756 π.χ. ἤτοι ὀλίγον πρὸ τῆς Ῥώμης καὶ πολὺ πρότερον τοῦ Βυζαντίου. Εἶνε δὲ ἀποικία τῶν Σινωπέων, οἰκιστὴς δὲ αὐτῆς λέγεται ὁ Ἄσκλης, ὅστις ἦτο πιθανῶς Μιλήσιος. Οὕσα δὲ παράλιος πόλις ἔχει ΒΑ αὐτῆς λιμένα οὐχὶ πολὺ ἀσφαλῆ· κεῖται ὁμῶς εἰς θέσιν καταλληλοτάτην εἰς τὸ ἐμπόριον, δυναμένην εἰς πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους νὰ συγκοινωνῇ ἀσφαλῶς μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀσίας. Ὠνομάσθη δὲ οὕτως ἐκ τοῦ τραπεζοειδοῦς ὑψώματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκτίσθη καὶ ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς περιωρίζετο. Ἐν αὐτῇ ἐδρεύει ὁ γενικὸς Διοικητὴς καὶ αἱ λοιπαὶ ἀνώτεραι ἀρχαὶ τοῦ νομοῦ· συχναῖσι δὲ εἰς αὐτὴν πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν διοικήσεων χάριν ἐμπορικῶν δικαστικῶν καὶ ἄλλων ὑποθέσεων. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις τὰ προξενεῖα τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ τῆς Περσίας, ταχυδρομεῖον, τηλεγραφεῖον, πρακτορεῖα διαφόρων ἀτμοπλοικῶν ἐταιριῶν (Ἐθωμανικῆς Γαλλικῆς Ἀγγ-

γλικῆς, Ῥωσικῆς, Αὐστριακῆς, Ἑλληνικῆς, Ἰτα-
 λικῆς, Γερμανικῆς καὶ Δανικῆς). Ἐν τῇ πόλει ταύ-
 τη ἐδρεύει προσέτι ὁ Μητροπολίτης τῶν Ὁρθοδόξων
 ὡς καὶ ὁ τῶν Γρηγοριανῶν Ἀρμενίων καὶ ὁ τῶν
 Ἀρμενοκαθολικῶν, καὶ τινες Λατῖνοι ἱερεῖς. Ἐ-
 χει δὲ ἡ πόλις καὶ διάφορα ἐμπορικὰ καταστήματα,
 ὠραῖα δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ οἰκοδομήματα λιθό-
 κτιστα, δημόσιον κήπον, στρατιωτικὸν νοσοκομεί-
 ον· συγκοινωνεῖ δὲ δι' ἀμαξιτοῦ ἤδη ἀφ' ἱκανοῦ χρο-
 νου μετὰ πολλῶν μὲν ἄλλων πόλεων, ἰδίως δὲ με-
 τὰ τῆς Θεοδοσιουπόλεως.

Ἐχουσι δὲ τὰ διάφορα ἔθνη τὰ κατοικοῦντα ἐν
 τῇ πόλει ταύτῃ σημαντικὰ ἐκπαιδευτικὰ κατα-
 στήματα, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἡ διανοητικὴ τῶν κα-
 τοίκων κατάστασις ἱκανῶς ἔχει προαχθῆ. Οἱ δὲ
 Ὁρθόδοξοι διατηροῦσι τέλειον Γυμνάσιον ἀνεγνωρι-
 σμένον καὶ Σχολαρχεῖον, ἀμφότερα ὀμοῦ Φροντιστή-
 ριον ἀνέκαθεν καλούμενα, ἔχοντα δὲ ὑπὲρ τοὺς 250
 μαθητάς, ἔτι δὲ δημοτικὸν σχολεῖον μὲ 400 μαθη-
 τὰς καὶ τρεῖς ἄλλας δημοτικὰς σχολὰς μὲ 250 μα-
 θητάς, καὶ πρὸς τούτοις ἐν Παρθεναγωγείῳ μετὰ

δύο παραρτημάτων, εἰς ἃ φοιτῶσι περὶ τὰς 400 μαθητρίαι. Εἰς ὅλα δὲ τὰ ἐκπαιδευτήριον ταῦτα φοιτῶσιν ἐν ὄλῳ μαθηταὶ καὶ μαθήτριάι 1300. Πρὸς διατήρησιν δὲ τῶν σχολείων τούτων δαπανῶνται 1700 λίραι Ὁθ. κατ' ἔτος, εἰσπραττέμεναι ἐκ συνεισφορῶν τὸ πλεῖστον καὶ εἰσιτηρίων. ἔλλείπει ἐπαρκῶν μονίμων πόρων. Ἔχει δὲ τὸ Φροντιστήριον καὶ βιβλιοθήκην ἀξίαν λόγου.

Ἐκκλησίαι Ἑλληνικαὶ ὑπάρχουσιν ἐν ἐνεργείᾳ ἐνταῦθα 9 μετὰ 12 ἱερέων. Ὑπάρχει πρὸς τούτοις καὶ φιλόπτωχος ἀδελφότης, καὶ σωματεῖον πρὸς ὑποστήριξιν καὶ ἐπιτήρησιν τῶν ἐν τοῖς χωρίοις καὶ κώμαις Ἑλληνικῶν σχολείων, συντελοῦν ἅμα καὶ εἰς τὴν καλὴν αὐτῶν διοργάνωσιν.

Ἔχει δὲ ἡ πόλις τὸν ἐξῆς πληθυσμὸν κατὰ θρησκείματα· Μωαμεθανούς, Χριστιανούς ὀρθοδόξους, Γρηγοριανούς Ἀρμενίους, Ἀρμενοκαθολικούς καὶ Διαμαρτυρομένους ἐν ὄλῳ 42 336. Εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως ταύτης ὑπάγονται καὶ τινὰ χωρία, ὡς τὸ Σουκ-σοῦ μετὰ ὠραίων ἐξοχικῶν οἰκιῶν τῶν Τραπεζουντίων, καὶ τὸ Πολίτα. Ἡ Τραπεζοῦς ὑπάρχει

καὶ εἶνε ἡ ἐμπορικὴ ὁδὸς τῆς Περσίας καὶ ὅλης τῆς ἀνατολικῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐπαρχία Γεμουρᾶς (μουτουρλούκιον).

Ἡ Ἐπαρχία αὕτη κεῖται πρὸς Ἀ τῆς Τραπεζοῦντος· ἔδρα δὲ αὐτῆς εἶνε τὰ Κόβατα, ἀπέχοντα τῆς Τραπεζοῦντος 3 ὥρας. Ἔχει δὲ ἡ ἐπαρχία αὕτη οἰκίας μὲν 4 605, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 17 556, ὀρθοδόξους 3 878, Ἀρμενίους Γρηγοριανοὺς 3 342, ἐν ὅλῳ 24 776· στρέμματα δὲ γῆς (δονούμια) ἔχει 157 000. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαρχίᾳ ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἀκόλουθα χωρία, ἐν οἷς ὑπάρχουσι σχολεῖα Ἑλληνικά.

Κόχαλη νασὶ	2	ἱερ.	1	σχολ.	1	διδάσκ.	1
Κούχλα	»	1	»	1	»	1	»
Σιάνα	»	1	»	1	»	1	»
Σαμάρουζα	1	»	2	»	1	»	1
Χότζη	2 ἐνορ.	2	»	2	»	2	»
Κοιλάδι	»	2	»	2	»	1	»
Δοῦρχα	»	1	»	1	»	1	»

Ἐπαρχία Ματζούκας.

Ἐδρα τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶνε τὸ Δικαιοσή-
μον (Τζεβιζλούκ) ἐπὶ τῆς εἰς Θεοδοσιούπολιν ἀγού-
σης ἀμαξιτοῦ, 6 ὥρας ἀπέχον τῆς Τραπεζούντος.
Ἔχει δὲ ἡ ἐπαρχία αὕτη οἰκίας μὲν 5 170, κα-
τοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 12 335, Χριστιανοὺς ὀρ-
θοδόξους 12 870, Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 203, ἐν-
ὄλω 25 408, καὶ στρέμματα γῆς 162 000. Οἱ πλεί-
ονες δὲ τῶν κατοίκων αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν
γεωργίαν καὶ ποιμενικήν, οὐχὶ δὲ ὀλίγοι, κυρίως ἐκ
Λιβερῶς καὶ Καπήκιοι, ἀποδημοῦσιν εἰς Κωνσταν-
τινούπολιν καὶ ἀλλαχοῦ, τὴν χαλκευτικὴν τέχνην
μετερχόμενοι. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην πρὸ τοῦ
Δικαιοσήμου εἰς 3 περίπου ὥρων ἀπὸ τῆς Τραπε-
ζούντος ἀπόστασιν ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῶν δύο
βραχιόνων τοῦ Πυξίτου, τῆς κοινῶς διπόταμον κα-
λουμένης, κεῖται εἰς ὑψηλὴν θέσιν τὸ χωρίον Ὀλα-
σα, μετὰ δὲ τὴν Ὀλασαν πρὸς Μ κεῖται τὸ χωρίον
Κοσμᾶ· ἀπέναντι δὲ τῆς Ὀλάσης κεῖται τὸ χωρίον
Κογκᾶ, ὅπου ὑπάρχουσι πηγαὶ ὀξυανθρακούχου ὕ-
δατος. Ὑπὸ τὸ Κογκᾶ διαχωρίζεται ὡς εἶπαμεν ὁ

ποταμὸς εἰς δύο βραχίονας, ὧν ὁ μὲν πρὸς Α κατέρχεται ἐκ τῆς Ματζούκας, παραλλήλως δὲ πρὸς τοῦτον ἄγει ἡ ἀμαξιτός, ὁ δὲ πρὸς Δ ῥέει ἀπὸ τῆς Γαλιαιίνης· παρὰ τὸ ποτάμιον τοῦτο ὑπὸ τὸ ὄρος Πυργὶ κεῖται ἐπὶ βράχου ἀποτόμου καὶ ὑψηλοῦ ἡ σταυροπηγιακὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Περιπτερωτοῦ 6 ὥρας ἀπέχουσα τῆς Τραπεζοῦντος καὶ ἔχουσα 18 μοναχοῦς. Ὁ ἡγούμενος δὲ τῆς μονῆς ταύτης εἶνε καὶ πατριαρχικὸς ἔξαρχος τῶν πέριξ χωρίων, ἅτινα συναποτελοῦσι περὶ τὰς 600 ὀρθοδ. οἰκογενείας. Ἐπισημότερα τῶν χωρίων τῆς Γαλιαιίνης εἶναι τὸ Μανδρανὸν καὶ ἀνωτέρω τούτου τὸ Ἄρμενῆ, τὰ Λειβαδεῖα, ἡ Βάλαινα καὶ ἄλλα τινά, ἔχοντα ὁμοῦ 10 ναοὺς ἐν ἐνεργείᾳ, ὡς καὶ σχολεῖα ἔχοντα ἀνάγκην διοργανώσεως.

Παρὰ τὸ Δικαιοσύμιον ὁ ἀπὸ τῆς Ματζούκας ῥέων βραχίων τοῦ Πυξίτου ἀποτελεῖται ἐκ τῆς συμβολῆς δύο ἄλλων βραχιόνων. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνατολικοῦ τῶν ποταμιῶν τούτων κεῖται τὸ χωρίον Κουσπιδὶ καὶ ἡ μονὴ Σουμελάς, ἐπὶ δὲ τοῦ δυτικοῦ τὸ χωρίον Χαψία (Χαψίκισι), διὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται

ἡ πρὸς τὴν Θεοδοσιούπολιν ἄγουσα ἀμαξιτός, διευ-
θυνομένη πρὸς τὸ ὑπερκείμενον ὄρος τοῦ Ζιγγαναίου.
Ἐναμέσον δὲ τῶν δύο μικρῶν τούτων βραχιόνων,
εἰς οὗς διαιρεῖται, ὡς εἶπομεν, ὁ ἀπὸ τῆς Ματζούκας
ῥέων βραχίον τοῦ Πυξίτου, φέρει ἑτέρα ὁδὸς οὐχί
ὄμως ἀμαξιτός, συνήθης δὲ κατὰ τὸ θέρος χάριν τῆς
συντομίας αὐτῆς διὰ τοὺς ἀπὸ Τραπεζοῦντος εἰς
Θεοδοσιούπολιν φορτηγὰ ζῶα ὀδηγοῦντας· διευθύνε-
ται δὲ ἡ ὁδὸς διὰ τοῦ Χορτοκοπίου πρὸς τὸ Καρα-
καπὰν (παλ. Σκυδίσην) καὶ Κουλάτιον.

Ἐπὲρ τὸ Δικαιοσύμιον κεῖται ἡ Λιβερὰ ἢ Δου-
βερὰ, μίαν ὥραν ἀπ' αὐτοῦ ἀπέχουσα· εἶνε δὲ χωρί-
ον ἔχον ὑπὲρ τὰς 250 οἰκίας καὶ κεῖται ἐπὶ τερ-
πνῆς θέσεως· ἔχει 2 ἐκκλησίας καὶ σχολεῖον μετὰ 2
διδασκάλων καὶ 120 μαθητῶν. Πλησίον τῆς Λιβερᾶς
κεῖται τὸ χωρίον Καπήκισι (παλ. Ζάζα) διαιρούμε-
νον εἰς 4 ἐνορίας ἐχούσας ἰσαριθμούς διδασκάλους
καὶ σχολεῖα· ἀριθμεῖ δὲ τὸ χωρίον περὶ τὰς 280
οἰκογ. Πρὸς Δ τοῦ Δικαιοσύμιου κεῖνται τὰ χωρία,
τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἐξαρχίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάν-
νου Βαζελῶνος: Χορτοκόπιον, Σπήλαια, Δανίαχα,

Χαμουρῆ, Ζαχνοῖ, Θέρσα, Κουνάκαλη, Χορτοκόπιον
 ἀγία, Παπάρζα, Σανογιά, Γιαννάντων, Γιαννακάν-
 των, Στάμα, Ἄδολῆ, Πόντιλα, Κρένασσα, Χαψί-
 κιοῖ, τὰ πλεῖστα ἔχοντα ἀνά ἓν σχολεῖον καὶ δι-
 δάσκαλον, τὸ δὲ Χαψίκιοῖ ἔχει τελείαν ἀστικήν
 σχολὴν μετὰ 3 διδασκάλων καὶ 120 μαθητῶν.
 Πλησίον τοῦ Χαψίκιοῖ πρὸς Δ εἶνε μονὴ γυναικῶν
 Κρεμαστὴ Παναγία καλουμένη, ἐκτισμένη ἐπὶ κρη-
 μνώδους βράχου, ἔχουσα περὶ τὰς 10 καλογραίας·
 ὑπεράνω δὲ αὐτῆς εἶνε καὶ ἡ μονὴ Βαζελῶνος ἐπὶ
 βράχου ὑψηλοῦ, οὔσα μέγιστον οἰκοδόμημα καὶ ἡ
 ἀρχαιοτέρα τῶν ἐνταῦθα μονῶν, κτισθεῖσα καὶ πρὸ
 αὐτῆς τῆς Σουμελας, νῦν δὲ μόλις 8 μοναχοὺς ἔ-
 χουσα. Ἐνωθεν δὲ τῆς Σπηλαίας (Σπέλιας) καὶ
 Δανίαχας ὑπάρχουσιν ὄροπέδια, τὰ περίφημα παρ-
 χάρια. Δύο δὲ ὥρας πρὸς τὸ μεσημβρινοανατολικὸν
 τοῦ Δικαιοσήμου ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας εἶναι
 τὸ χωρίον Κουσπιδί, ἔχον 160 ὀρθοδόξους οἰκογε-
 νείας, 3 ναοὺς μετὰ 5 ἱερέων, 3 σχολεῖα μετὰ 3
 διδασκάλων καὶ 100 μαθητῶν ὑπάρχει δὲ ἐνταῦθα
 καὶ μονὴ καλογραιῶν. Ἐνταῦθα δὲ τὸ πετάριον

διγάζεται εἰς δύο· καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ Βορειοανατολι-
κοῦ βραχίονος αὐτοῦ κεῖται ἡ μονὴ Σουμελαῶς, ἐπὶ
δὲ τοῦ ἐτέρου, ὅστις ῥέει ἀπὸ τοῦ Κασκάμου καὶ τοῦ
ὑπερκειμένου τῆς Κρώμνης Μετζιτίου, κεῖνται τὰ
χωρία Παραχανή, Σκόπια καὶ Ἄγουρσα, ἔχοντα ἐν
ὄλῳ 261) ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 3 ναοὺς, 5 ἱερεῖς,
3 σχολεῖα, 3 διδασκάλους καὶ 165 μαθητάς.

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀπὸ τῆς μονῆς Σουμελαῶς ῥέοντος βρα-
χίονος τοῦ ποταμίου κεῖται τὸ χωρίον Ἄγουρζενόν,
καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ ἡ Κούτουλα, τὸ Κορρίθι καὶ
τέλος ἡ Σκαλίτα. Ἀνωτέρω δὲ ταύτης κεῖται ἡ
σταυροπηγιακὴ μονὴ τῆς Παναγίας Σουμελαῶς, ἔ-
χουσα περὶ τοὺς 15 μοναχοὺς, ἀπέχουσα δὲ τοῦ
Δικαιοσήμου 4 ὥρας· κεῖται δὲ ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ
ὄρους Μελαῶ, εἰς βράχον καὶ ὑπὸ σπήλαιον, ὅπερ ἔ-
χει καταπληκτικὴν θέαν. Εἶνε δὲ διάσημος ἡ μονὴ
αὕτη καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν, καὶ ἐπισκέπτονται
αὐτὴν πολλοὶ προσκυνηταί· ἰδρύθη δὲ κατὰ τὸ πα-
τερικὸν τῆς μονῆς τῷ 386 μ. Χ. Ἔχει δὲ ἡ μονὴ
αὕτη τὴν ἐξαρχίαν καὶ ἄλλων χωρίων καὶ τῶν
τῆς Σαντάς, ἐχόντων τὸ ὅλον ὀρθοδόξους οἰκογενείας
1500.

Ἐπαρχία Σιαρλῆ.

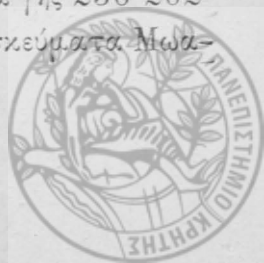
Ἡ Ἐπαρχία αὕτη ἀπέχουσα περὶ τὰς 13 ὥρας ἀπὸ τῆς Τραπεζοῦντος δυτικῶς ἔχει οἰκίας μὲν 2, 944, κατοίκους δὲ 16 895 καὶ στρέμματα γῆς 83 770.

Ἐπαρχία Θοανίας (Τόνια).

Μ Δ τῆς Τραπεζοῦντος μεταξὺ Κοράλων καὶ Πλατάνων μέχρι τῶν πρὸς Μ ὄροπεδίων κατοικοῦσιν οἱ Θοανοί. Ἔχει δὲ ἡ Θοανία οἰκίας μὲν 1676, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 8,107 καὶ στρέμματα γῆς 21 792· ἀπέχει δὲ τῆς Τραπεζοῦντος 14 ὥρας. Παράγει δὲ παντὸς εἶδους ὀπώρας, δημητριακά, καὶ βούτυρον ἔχοντα καλὴν γεῦσιν, πωλούμενα δὲ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἵποδιοίκησις Σουρμένων.

Ἀνατολικῶς τῆς Τραπεζοῦντος κεῖνται τὰ Σούρμενα περὶ τὸν Ἵσσον ποταμὸν, ἀπέχοντα τῆς Τραπεζοῦντος περὶ τὰς 8 ὥρας, ἔχοντα δὲ μετὰ τῶν χωρίων οἰκίας 8 490 καὶ στρέμματα γῆς 236 202· οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν εἶνε κατὰ θρησκευματα Μωα-

μεθανοί 36 317, Χριστιανοί ὀρθόδοξοι 5133, Ἀρ-
 μένιοι Γρηγοριανοί 178, ἐν ὄλῳ 41628.

Οἱ κάτοικοι τῶν Σουρμένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
 ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἀ-
 σχολοῦνται καὶ περὶ τὴν ναυτικὴν καὶ τὴν ἀλιείαν
 τῶν δελφίνων, τῶν ὁποίων τὸ ἔλαιον στέλλεται εἰς
 τὴν Εὐρώπην. Κατασκευάζουσι δὲ οἱ κάτοικοι καὶ
 πλοῖα χωροῦντα ἀπὸ 3 μέχρι 5 χιλιάδων κοιλῶν.
 Ὑπάρχει δὲ ἐνταῦθα καὶ λιμὴν ἀσφαλέστερος τοῦ
 τῶν Πλατάνων. Προϊόντα δὲ τοῦ τόπου εἶναι λε-
 πτοκάρυα, φασήολοι, βούτυρος καὶ ἄλλα. Ἐξορύσ-
 σεται δὲ ἐνταῦθα καὶ εἶδος λευκοῦ λίθου ὁμοίου τῷ
 ἐκ τῆς Μάλτας. Ἐν Σουρμένοις τελοῦνται καὶ δύο
 καθ' ἑβδομάδα ἀγοραὶ ἐν Ἡρακλείᾳ καὶ Χουμουρ-
 κιάντων. Τὰ χωρία δὲ, τὰ ἔχοντα ὀρθοδόξους κα-
 τοίκους, εἶναι τὰ ἀκόλουθα: Κελώνισσα, Χουμουρ-
 κιάντων, Χοτζιάράντων, Τσίτα, Χαλανικὴ, Ἄσ-
 σός, Μεξεξή καὶ Τζίκολι, ἔχοντα ἐν ὄλῳ 9 ναοὺς,
 17 ἱερεῖς καὶ 12 σχολεῖα ἐν καλῇ καταστάσει
 μετὰ 20 διδασκάλων καὶ 600 μαθητῶν.

Ὑποδιοικήσεις Ὀφεως.

Περὶ τὸν Ὀφιν ποταμὸν (κληθέντα οὕτως ἐκ τοῦ σχήματος) ἀνατολικῶς τῶν Σουρμένων κεῖται ἡ ὁμώνυμος Ὑποδιοικήσις, ἀπέχουσα τῆς Τραπεζοῦντος 14 ὥρας καὶ ἔχουσα οἰκίας μὲν 10,096, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 60 278, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 1037, ἐν ὅλῳ 61249.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ὀφεως εἶνε ἤπιοι καὶ λίαν φιλομαθεῖς, καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν Τραπεζοῦντος χοτζάδων εἶνε ἐκ τοῦ Ὀφεως.

Ὑποδιοικήσις Πλατάνων (Ἄγατζαπάτ).

Δυτικῶς τῆς Τραπεζοῦντος κεῖται ἡ Ὑποδιοικήσις Πλατάνων· ἐδρα αὐτῆς εἶναι τὰ Πλάτανα, ἀπέχοντα τῆς Τραπεζοῦντος 3 ὥρας κατὰ ξηρὰν καὶ ἔχοντα λιμένα ἀσφαλῆ. Ἔχει μετὰ τῶν χωρίων οἰκίας 6 750 καὶ στρέμματα γῆς 435 667, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 38 737, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 4 161 καὶ Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 3 175, ἐν ὅλῳ 46 073.

Τὰ Πλάτανα, ἅτινα ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ Ἐρμώνασσα καὶ Φαρμακία ἐκαλοῦντο, ἔχουσι λιμένα, ὅστις χρησιμεύει καὶ ὡς ἐπίνειον τῆς Τραπεζοῦντος, μάλιστα κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ τὰς τρικυμίας· διότι ὁ λιμὴν τῆς Τραπεζοῦντος, ὡς εἶπομεν, δὲν εἶνε ἀσφαλῆς.

Κυριώτερον δὲ προϊόν τῶν Πλατάνων εἶνε ὁ καπνός, τοῦ ὁποῦ γίνεταί ἐνταῦθα παραγωγὴ μεγάλῃ (περὶ τὰ 2 ἑκτμρ. χιλιογρ.)· πρὸς τούτοις δὲ φασήλοι, ἐλαῖαι, ἔλαιον, ἀραβόσιτος καὶ ἄλλα διὰφορα εἶδη. Συγκροτεῖται δὲ ἐν Πλατάνοις καθ' ἑβδομάδα ἀγορὰ διήμερος ἀνὰ πᾶσαν Τρίτην καὶ Τετάρτην. Ὑπάρχουσι δὲ ἐνταῦθα καὶ μεγάλαι ἀποθήκαι τοῦ μονοπωλίου τῶν καπνῶν, ἐθνικὸς κηπος καὶ νεόδμητος κυβερνητικὴ σχολή. Ἔχει δὲ ἡ κωμόπολις αὕτη οἰκογενείας ὀρθοδόξων 250, ναοὺς 2 μετὰ 3 ἱερέων καὶ 2 σχολεῖα μετὰ 7 διδασκάλων καὶ 180 μαθητῶν.

Μεταξὺ δὲ τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῶν Πλατάνων ὑπάρχουσι χωρία, ἔχοντα ὀρθοδόξους οἰκογενείας, τὰ ἐξῆς· Μοῦντα, Ζιλμερά, Μεσιρέα, Κιρισ-

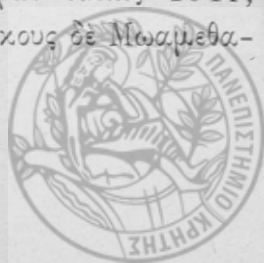
χανά, Χολομάνα, Κιθάραϊνα, Ἀργαλή, Ἀγρίδιον, Καρλούκιον, Καλογερά, Ἀσόρ, Φίζ, Τζαρσίτα, Καλλιερᾶ, Φυσερά. Ἔχουσι δὲ ἅπαντα τὰ χωρία ταῦτα ἀνὰ ἓνα ναὸν καὶ ἱερέα, πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἀνὰ ἓν σχολεῖον καὶ ἓνα διδάσκαλον. 2 1 (2 ὥρας δυτικώτερον τῶν Πλατάνων κεῖται ἡ Ἀλτζιὰκ-καλὲ (ἡ παλαιὰ Κορδύλη).

Ὑποδιοίκησις Βάκφι Κεπίρ.

Τὸ Βάκφι Κεπίρ, (ἔδρα Πουγιούκ-λιμάν), κείμενον 12 ὥρας δυτικῶς τῆς Τραπεζοῦντος, περιλαμβάνει μετὰ τῆς περιφέρειας αὐτοῦ οἰκίας μὲν 2832 καὶ στρέμματα γῆς 163165, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 18743, Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 54, ἐν ὅλῳ 18797.

Ὑποδιοίκησις Κοράλων (Κιόρελε).

Δυτικῶς ἐπίσης τῆς Τραπεζοῦντος κεῖνται τὰ Κόραλα, 18 ὥρας ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης ἀπέχοντα· εἶνε δὲ μετὰξὺ Βάκφι Κεπίρ καὶ Τριπόλεως. Ἔχουσι δὲ μετὰ τῶν περιχώρων οἰκίας 4041, στρέμματα γῆς 156042, κατοίκους δὲ Μωαμεθα-

νοὺς 30 150, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 694, καὶ Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 214, ἐν ὄλῳ 31058. Ἐνταῦθα σώζονται εἰσέτι ἐρείπια τειχῶν, οἰκιῶν καὶ ἐκκλησιῶν πρὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τῶν Κοράλων. Μετὰ τὰ Κόραλα δὲ ἔπονται καὶ δύο ποταμίσκοι καὶ χωρία Ἀνασσοῦς, εἶτα δὲ ἡ παραλία τῆς Σκαφίας, ὅπου τὸ Κοτζᾶ-λιμάν. Μετὰ τοῦτο δὲ τὸ Ἱερὸν ἄκρον, ὅπερ Γέρος σήμερον καλεῖται. Προϊόντα δὲ τοῦ τόπου εἶνε λεπτοκάρυα, φασήλοισι, ἀραβόσιτος καὶ ἄλλα.

Ἵποδιοίκησις Τριπόλεως.

Ἐπίσης δυτικῶς τῆς Τραπεζοῦντος κεῖται ἡ ὑποδιοίκησις τῆς Τριπόλεως. Ἐδρα δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ Τρίπολις, ἀπέχουσα τῆς Τραπεζοῦντος 24 ὥρας. Ἐχει δὲ μετὰ τῶν χωρίων αὐτῆς οἰκίας 7 255, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 34 513, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 5 954, Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 484, ἐν ὄλῳ 40 951.

Ἡ Τρίπολις κεῖται ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Ἰσχοπόλεως ἢ πλησίον που αὐτῆς, καὶ φαίνεται ὅτι ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τριῶν διαφόρων πόλεων, ἐξ ὧν ἔσχε πιθανῶς οἰκήτορας, ἤτοι τῆς Ἰσχοπόλεως, τῶν Ἀργυ-

ρίων καὶ τῆς Φιλοκαλίας. Ὑπάρχουσι δὲ ἐν αὐτῇ 250 ὀρθόδοξοι οἰκογενεῖαι, διατηροῦνται ἐν σχολεῖον μετὰ 3 διδασκάλων καὶ 120 μαθητῶν καὶ ναὸν μετὰ 3 ἱερέων.

Παράγει δὲ ἡ περιφέρεια αὐτῆς λεπτοκάρυα, κάρυα, σῖνον, ὄρυζαν, ναυπηγήσιμον καὶ οἰκοδομήσιμον ξυλείαν. Ὑπάρχουσι δὲ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καὶ ἱκανοὶ ναυτικοί. Δυσμικῶς δὲ τῆς Τριπόλεως εἶνε τὸ Ζεφύριον ἄκρον καὶ ἡ Κασσιόπη (Κεσσάπ). Τὰ δὲ ἐνταῦθα μεταλλεῖα κεῖνται μεταξὺ τῶν ποταμῶν Χαρσιώτου πρὸς Α καὶ Κελβερά πρὸς Δ εἰς ἀπόστασιν 3 μέχρι 6 ὥρων, πρὸς τὸ Δ τῆς χώρας· εἶναι δὲ ταῦτα χαλκοῦχα καὶ ἐν ἀργυροῦχον. Καὶ τὸ μὲν Ἐσελή ἔχει 90 ὀρθοδόξους οἰκογενεῖας, τὸ Ἐρσεήλ καὶ Καρά-καγιά ἀνά 50, τὸ δὲ Σιάτι (ἀργυροῦχον) 30 ὀρθοδόξους οἰκογενεῖας.

Ὑποδιοίκησις Κερασοῦντος.

Δυσμικώτερον κεῖται ἡ ὑποδιοίκησις Κερασοῦντος, ἧς ἔδρα εἶνε ἡ Κερασοῦς, ἀπέχουσα τῆς Τραπεζοῦντος κατὰ ξηρὰν 36 ὥρας· εἶνε δὲ ἡ τρίτη πόλις τοῦ Πόντου μετὰ τὴν Τραπεζοῦντα καὶ Ἀμισόν, καὶ ἔχει κλῆμα ὑγιεινόν. Εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν

ταύτην ὑπάγονται καὶ τρεῖς ἐπαρχίαι, ἡ τῆς Ἀκ-
κεβῆς, ἡ τῆς Πειραζιάς καὶ ἡ τῆς Κασσιόπης, ἔχουσαι
μετὰ τῆς ὑποδιοικήσεως Κερασσῆντος κατοίκους
Μωαμεθανοὺς 61 196, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους
12 322, Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 1 445, ἐν ὅλῳ
74 963.

Ἡ Κερασσὶς οὕσα ἀποικία τῶν Σινοπέων σύγ-
χρονος σχεδὸν τῆς Τραπεζοῦντος, ἐπωνομάσθη ἀ-
κολούθως ἐπὶ δύο αἰῶνας καὶ Φαρνακία. Εἶναι δὲ ἐκ
τῶν προσοδοφόρων πόλεων τοῦ Πόντου, καθότι ἐξ
αὐτῆς ἐξάγεται ἡ μεγαλιτέρα ποσότης τῶν λεπτο-
ακρύων παράγει δὲ ἡ χώρα καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἐχει
δὲ ἡ πόλις περὶ τὰς 900 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 3
ναοὺς μετὰ 8 ἱερέων καὶ 4 σχολεῖα μετὰ 14 διδα-
σκάλων καὶ 600 μαθητῶν· συνδέεται δὲ πρὸς Μ
δι' ἀμαξιτοῦ μετὰ τῆς Νικοπόλεως. Μίαν δὲ ὥραν
πρὸς Α τῆς Κερασσῆντος κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος Ἀ-
ρητιᾶς ἢ τοῦ Ἀρεως, ἀπέναντι τοῦ ποταμοῦ Ἀκ-
σοῦ.

Πρὸς Α τῆς Κερασσῆντος κεῖται ἡ Κασσι-
όπη (Κεσσάπ), ἐν ἣ ἑδρεύει ὁ ἐπαρχος (μουδῖρ), ἔ-

χουσα περί τὰς 200 ὀρθοδόξους οἰκογενείας μεθ' ἐνὸς ναοῦ καὶ σχολείου. Ἔχει δὲ αὕτη κλίμα νοσῶδες ὡς ἐκ τῶν τελμάτων, ἅτινα γίνονται ἐκ τῆς καλλιμεργείας τῆς ὀρύξης, ἧς ἐξάγονται μεγάλαι ποσότητες. Παράγει δὲ ἡ χώρα καὶ λεπτοκάρυα, βούτυρον καὶ τυρόν. Πρὸς Ν τῆς Κασσιόπης εἶνε ἡ Κούς-καγιά, 6 ὥρας ἀπέχουσα τῆς παραλίας, με 20 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 2 ναοὺς καὶ δημοτικὸν σχολεῖον. Τζάτη εἰς ἐξάωρον ἀπὸ Κούς-καγιά ἀπόστασιν με 220 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ναὸν καὶ σχολεῖον.

Ἐπαρχία Πουλαντζάκης.

Ἐδρα τῆς ἐπαρχίας εἶνε ἡ Πουλαντζάκη, 4 ὥρας ἀπέχουσα τῆς Κερασσοῦντος, παράλιος, ἔχουσα 400 ὀρθοδόξους Χριστιανικὰς οἰκογενείας, ὠραῖον νεόκτιστον ναὸν καὶ μητρόπολιν, δαπάνη τοῦ μητροπολίτου Χαλδίας Γερβασίου ἐγερθεῖσαν. Ὑπάρχουσι δὲ ἐν αὐτῇ δημοτικὴ καὶ ἑλληνικὴ σχολή. Προϊόντα δὲ ταύτης εἶνε λεπτοκάρυα, φασήολοι, ἀραβόσιτος, πύξος (τσιμτσιρί), ἔρια, ὀρέματα, ἄρουζα καὶ καλὸς οἶνος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι νοσῶδες τὸ θέ-
ρος, οἱ κάτοικοι τότε ἀνέρχονται εἰς τὰ πρὸς Ν ὄ-
ροπέδια Πεκτὰς καλούμενα. Μίαν δὲ ὥραν μακρὰν
τοῦ Πεκτὰς κεῖται πελώριος λίθος, περὶ ὃν συγκρο-
τεῖται καθ' ἐκάστην Παρασκευὴν ἀγορά. Εἰς τὴν
ἐπαρχίαν Πουλαντζάκης ἀνήκουσι καὶ τὰ χωρία
Μελεκλή, 6 ὥρας μακρὰν τῆς θαλάσσης κείμενα
ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Πατλαμᾶ. Πρὸς Ν δὲ τῆς Που-
λαντζάκης κεῖται τὸ ὑψηλὸν ὄρος Ἅγιος Βασίλει-
ος, καὶ πρὸς Δ αὐτῆς ῥέει ὁ ποταμὸς Φαρματῖνος
(Παζάρ-σοῦ).

Ὑποδιοικήσεις Κοτυώρων (Ὀρδοῦ).

Πρωτεύουσα τῆς ὑποδιοικήσεως ταύτης, ἣτις εἶ-
νε ἡ μεγαλιτέρα τοῦ νομοῦ, εἶναι ἡ ὁμώνυμος πό-
λις Ὀρδοῦ (Κοτύωρα), ἀπέχουσα τῆς Τραπεζούν-
τος 45 ὥρας, κεῖται δὲ παρὰ τὰ ἀρχαῖα Κοτύωρα
καὶ εἶνε ἀποικία τῶν Σινωπέων. Ὑπάγονται δὲ εἰς
τὴν ὑποδιοίκησιν ταύτην πέντε δῆμοι ἢ ἐπαρχίαι,

οί ἐξῆς· ὁ τοῦ Πολαμανᾶ, τοῦ Περσεμπέ, τοῦ Οὐλού-
πέη, τοῦ Χοψίμανα καὶ τοῦ Ἐϊπάστι (Ἐσπιέ).
Ἔχει δὲ ἡ ὑποδιοίκησις μετὰ τῶν δήμων οἰκίας μὲν
16 485, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 80 333, Χρι-
στιανοὺς ὀρθοδόξους 10 443, Γρηγοριανοὺς Ἀρμε-
νίους 7 583, διαμαρτυρομένους 288, ἐν ὧν 98
647. Ἡ δὲ πρωτεύουσα Ὀρδοῦ ἔχει 600 Χριστι-
ανικὰς ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 3 ναοὺς μετὰ 6 ἱερέ-
ων, ἐν σχολαρχεῖον, τὴν Ψωμιάδειον σχολήν, 3 δη-
μοτικὰς σχολὰς, 1 παρθεναγωγεῖον καὶ ἐν ὧν
350 μαθητὰς καὶ μαθητρίας. Διεξάγεται δὲ ἐν αὐ-
τῇ οὐχὶ ἀσήμαντον ἐμπόριον εἰσαγωγῆς καὶ ἐξα-
γωγῆς. Προϊόντα δὲ τῆς χώρας εἶνε ἀραβόσιτος, ὄ-
σπρια, κάρναβις, λίνον, βούτυρος, κηρός, ἄρυζα καὶ
ξύλική.

Τὸ κλίμα αὐτῆς ὡς ἐκ τῶν τελμάτων τῶν ὀρυ-
ζῶνων εἶνε νοσῶδες καὶ ἐπικίνδυνον τὸ θέρος· διὸ οἱ
πολιταὶ ἀνέρχονται τότε εἰς θέσιν ὑγιεινὴν καὶ τερ-
πνοτάτην, τὸ Τζάμπαση καλούμενον, ὅπου συγ-
χροτεῖται κατὰ πᾶσαν Τετάρτην ἀγορά, ἡ δὲ πό-

λις κατὰ τοῦτο τὸ διάστημα μένει ἔρημος. Ἀπὸ Ὁρδοῦ ὑπάρχει ἤδη ἀμαξιτός, ἣτις διερχομένη διὰ τῆς Ἀμασειᾶς καταλήγει εἰς τὴν διοίκησιν Χαμηδιέ. Εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν ταύτην ὑπάγονται καὶ τὰ ἐξῆς χωρία, ἐν οἷς ὑπάρχουσιν ὀρθοδόξοι κάτοικοι· Χοψίμνα, Ἀντούζ, Γεμισκέν, Τάραχτα, Ταμαλάν, ἔχοντα ἐν ὅλῳ 185 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 5 ναούς, ἰσαριθμούς ἱερεῖς καὶ 3 σχολεῖα μετὰ 4 διδασκάλων καὶ 170 μαθητῶν.

Δῆμος Ἐϊπάσι (Ἐσπιέ).

Ὁ δῆμος οὗτος περιέχει τὰ χωρία Καράτζαλη, Ἀγναντῶν, Κονάκγανι, ἔχοντα ἐν ὅλῳ 90 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 3 ναούς, ἰσαριθμούς ἱερεῖς, 3 σχολεῖα καὶ 3 διδασκάλους.

Δῆμος Περσεμπέ.

Βῶνα, ἐδρα τοῦ δήμου, ἔχουσα 45 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ναὸν καὶ ἱερέα, 1 σχολεῖον καὶ 1 δι-

δάσκαλον. Ίασόνιον, ἔχον 25 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 1 ναόν, 1 ἱερέα, 1 σχολεῖον καὶ 1 διδάσκαλον.

Δῆμος Πολαμανᾶς.

Ἐλέγκιοι, ἐδρα τοῦ δήμου, ἔχουσα 30 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ναόν, ἱερέα καὶ σχολεῖον.

Δῆμος Οὐλούπεη.

Κοῦσ-γρουβασί, Ὅσκαρα καὶ Καρακάς, χωρία ἔχοντα ἐν ὅλῳ 55 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 3 ναοὺς, 3 ἱερεῖς, ἰσάριθμα σχολεῖα καὶ 2 διδασκάλους.

Μίαν ὥραν πρὸς Δ τῆς Ὀρδοῦς κεῖται ὁ κόλπος τοῦ Βοῶνος καὶ πρὸς Δ αὐτοῦ τὸ Ίατόνιον ἀκρωτήριον. Μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων ἀκρωτηρίων κεῖται ἡ νῆσος τῶν Κιλίκων (Χογνάτ καλεσί)· ὁ δὲ κόλπος τοῦ Βοῶνος εἶνε μετὰ τὸν τῆς Σινώπης ὁ ἀσφαλέστερος καὶ εὐρυχωρότερος.

Διοικήσεις Ἀμισοῦ (Τζανίκ).

Ἡ διοίκησις αὕτη κειμένη ἔτι δυσμικώτερον ἔχει ἐν ὄλῳ μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν χωρίων μέχρι Καβακίων καὶ τούτων συμπεριλαμβανομένων οἰκίας μὲν 54 365, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 33 384, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 32 975, Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 1 134, Ἀρμενίους καθολικοὺς 95, διαμαρτυρομένους 68, Ἑβραίους 5, ἐν ὄλῳ 67 667.

Ἐδρα τῆς διοικήσεως εἶναι ἡ Ἀμισὸς (Σαμψών), ἀπέχουσα τῆς Τραπεζοῦντος 75 ὥρας κατὰ ξηρὰν. Κατὰ τὸ 1 866, μικρὰ τότε οὔσα, ἐγένετο σύμπτωσις σχεδὸν παρανάλωμα τοῦ πυρός, ἐκτίσθη δὲ ὄλως νέα ῥυμοτομηθεῖσα καλῶς μὲ εὐθυγράμμους ὁδοὺς καὶ πλατείας.

Ἡ ἀρχαία Ἀμισὸς (νῦν Καρᾶ Σαμψών) συνωκίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Μιλησίων καὶ κατόπιν ὑπὸ Ἀθηναίων· ἀλλὰ καταστραφεῖσα μετωκίσθη εἰς τὴν ἀμέσως πρὸς Α αὐτῆς κειμένην χαμηλὴν παραλίαν· μεταβαλοῦσα δὲ ἤδη καὶ τὸ ὄνομα ἐπωνο-

μάσθη Σαμφών. Ἡ Ἀμισὸς ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἀνεδείχθη διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν καλλιτεχνίαν της, ὡς ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ὠραίων αὐτῆς νομισμάτων ἐξάγεται, καὶ τὴν παιδείαν καλλιεργοῦσα. Καὶ σήμερον διὰ τὴν ἐμπορικὴν αὐτῆς θέσιν εἶνε οὐ μόνον μία τῶν ἀξιολογωτέρων πόλεων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀλλὰ καὶ ἡ ὠραιότερον συνοικισθεῖσα καὶ ἀυξήθεισα ὑπὸ πολλῶν ξένων. Εἶνε δὲ ἐδρα τοῦ διοικητοῦ καὶ τοῦ μητροπολίτου Ἀμασειάς, μετὰ 900 περίπου ὀρθοδόξων οἰκογενειῶν, ὧν αἱ πλείεσται ὀμιλοῦσι τὴν Τουρκικὴν, καταγόμεναι ἐκ Καππαδοκίας. Ἔχει δὲ ἡ πόλις μέγα ναόν, 3 σχολεῖα, 1 παρθεναγωγεῖον καὶ 17 διδασκάλους μετὰ 650 μαθητῶν καὶ μαθητριῶν. Εἶνε δὲ τὸ ἐν τῷ Πόντῳ ἐπίνειον τῆς ὅλης Μ. Ἀσίας καὶ μετὰ τὴν Τραπεζοῦντα ἡ ἐμπορικωτέρα τῶν παραλίῶν πόλεων τοῦ Πόντου· ὁ τῆς Ἀγκύρας ὁμοῦς σιδηρόδρομος κατὰ πολὺ ἐβλάψεν αὐτήν, διότι πολλῶν μερῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας, τῶν ὁποίων μετεφέροντο τὰ ἐμπορεύματα δι' Ἀμισοῦ εἰς Κων]πολιν καὶ ἀλλαχοῦ,

ἤδη μεταφέρονται δι' Ἀγκύρας.

Τὸ κυριώτερον προϊόν, ὅπερ ἐξάγει ἡ Ἄμισός, εἶνε ὁ καπνός (3 ἐκτμρ. χιλγρ.), ὅστις εἶνε καὶ ὁ τῆς καλιτέρας ποιότητος· ἐξάγει ὁμως καὶ μεγάλην ποσότητα σιτηρῶν καὶ διάφορα ἄλλα, ὡς ἀραβόσιτον, δέρματα, λίνον, κανναβόσπορον, κάνναβιν, ὄσπρια καὶ λοιπά. Συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ δι' ἀμαξιτοῦ.

Ἵποδιοίκησις Πάφρας.

Αὕτη μετὰ τοῦ Ἀλατζάμ ἔχει οἰκίας μὲν 12 772, κατοίκους δὲ Μωαμεθανούς 39 578, Χριστιανούς ὀρθοδόξους 22 829, Γρηγοριανούς Ἀρμενίους 1 125, ἐν ὅλῳ 63 532.

Ἡ Πάφρα, ἔδρα τοῦ ὑποδιοικητοῦ, ἀπέχει τῆς Ἄμισοῦ 12 ὥρας πρὸς Δ, τὸ δὲ Ἀλατζάμ ἀπέχει μίαν ὥραν τῆς Πάφρας. Ἡ Πάφρα κειμένη ἐπὶ τοῦ Ἄλυσ ποταμοῦ καὶ ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης 8 ὥρας συγκοινωνεῖ μετ' αὐτῆς διὰ μικρῶν πλοιαρίων.

Ἔχει δὲ 450 ὀρθοδόξους οἰκογενείας ὀμιλοῦσας τὸ πλεῖστον τὴν Τουρκικὴν καὶ διατηρούσας σχολεῖα ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Κύρια προϊόντα αὐτῆς εἶνε ὁ καπνὸς καὶ δημητριακοὶ καρποί.

Ὑποδιοίκησις Τζαρσαμπᾶ.

Ἡ ὑποδιοίκησις αὕτη ἔχει οἰκίας μὲν 13 150, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 47 550, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 2 993, Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 9 563, διαμαρτυρομένους 433, ἐν ὄλῳ 60 539.

Ὁ Τζαρσαμπᾶς (Θεμισκύρα) κείμενος ἐπὶ τοῦ Ἰριδίου ποταμοῦ ἀπέχει τῆς Ἀμισοῦ 6 ὥρας κατὰ ξηρὰν, τόσας δὲ καὶ διὰ θαλάσσης, συγκοινωνεῖ δὲ μετ' αὐτῆς διὰ μικρῶν πλοιαρίων. Πρὸς τὸ δυτικὸν στόμιον τοῦ ποταμοῦ σχηματίζεται μικρὸς λιμὴν πρὸς Δ τοῦ Ἡρακλείου ἄκρου, Ἀγκῶν ὀνομαζόμενος. Ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης μέχρι τῶν πρὸς Λ ὀρέων ὑπάρχει καὶ τὸ πεδῖον τῆς Θεμισκύρας. Ἐκ

δὲ τῶν πρὸς Α ὀρέων πηγάζων ὁ Θεμισιώδων ποτίζει τὸ πεδῖον τοῦτο καὶ καθιστᾷ αὐτὸ εὐφορώτατον καὶ τερπνόν, γέμον καὶ παντοειδῶν δένδρων ὀπωροφόρων. Μεταξὺ δὲ τῆς Θεμισκύρας καὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἰριδος ὑπάρχει ἐκτεταμένον δάσος, ἔχον 6 ὥρων μῆκος καὶ 4 πλάτος, πυκνὸν καὶ δυσδιάβατον, ὡς περιέχον πολλὰ ἔλη καὶ λίμνας, ὧν κυριωτέρα ἡ Συμλωνίς, πλουσία εἰς ἰχθεῖς διαφόρων εἰδῶν καὶ μάλιστα εἰς κεφάλους, ἐξ ὧν τὸ λόγου ἄξιον αὐγοτάραχον, καὶ μουρούνας, ἀφ' ὧν ἐξάγουσι χαβιάριον. Ἐν τῷ δάσει τούτῳ ὑπάρχουσι καὶ διάφορα ἄγρια ζῶα, ἀγριόχοιροι, δορκάδες, ἄγριοι ὄνοι καὶ βόες καὶ ἄλλα θηρία, προσέτι δὲ χῆνες, νῆσσαι, φασιανοί.

Ἡ παλαιὰ Θεμισκύρα, νῦν Τζαρταρμπᾶ ὑπὸ τῶν Τούρκων, Τζανίκ δὲ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν καλουμένη, ἔχει περὶ τὰς 300 οἰκογενείας ὀρθοδόξους, διατηροῦσα 3 ναοὺς, 2 ἱερεῖς, 3 σχολεῖα καὶ 5 διδασκάλους μετὰ 140 μαθητῶν. Εἰς ταῦτα τὰ μέρη ἐκατοίκησαν οἱ πλεῖστοι τῶν ἐκ Ῥωσσίας

μεταναστευσάντων Κιρκασίων.

Υποδιοικήσις Τέρμες.

Ἡ υποδιοικήσις Τέρμες, ἔδρα Τέρμε (Θερμῶδων), κεῖται δυτικῶς τῆς Ἀμισοῦ, ἀπέχουσα ταύτης 12 ὥρας· ἔχει δὲ οἰκίας μὲν 4 816, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 19 292, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 532, Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 1735, ἐν ὅλῳ 21 553.

Εἰς ταύτην τὴν υποδιοικήτην ὑπάγονται καὶ τὰ χωρία Λιμάν-τερὲ, Ζεϊλάρ καὶ Τζαγκιρί, ἔχοντα ἐν συνόλῳ ὀρθοδόξους-οἰκογενείας 60, ναοὺς 3 μετὰ ἰσαριθμῶν ἱερέων, καὶ 2 σχολεῖα, ὧν ἀργεῖ τὸ ἕτερον.

Υποδιοικήσις Οἰνόης καὶ Καρακούς.

Οἰνόη, ἔδρα τῆς υποδιοικήσεως, ἀπέχουσα τῆς Ἀμισοῦ 18 ὥρας, ἔχει ἐν ὅλῳ μετὰ τῆς περιφερείας οἰκίας μὲν 9 570, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς

44 787, Χριστιανούς ὀρθοδόξους 3 905, Γρηγορι-
ανούς Ἀρμενίους 3 815, ἐν συνόλῳ 52 507.

Ἡ Οἰνὴ εἶνε πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ,
ἔχουσα ὀρθοδόξους οἰκογενείας 450, νεοὺς 2 μετὰ
4 ἱερέων καὶ 2 σχολεῖα μετὰ 6 διδασκάλων καὶ
270 μαθητῶν. Ἔχει δὲ ἡ χώρα αὕτη κλίμα ὑγι-
εινὴν καὶ εἶνε ἡ εὐφορωτέρα πάσης ἄλλης ἐν τῷ
Πόντῳ. Αἱ πεδιάδες αὐτῆς εἶνε μαγευτικά, ἔχου-
σαι ἄφθονα διαυγῆ ὕδατα· ἡ γεωργία ὅμως ἐν κα-
κῇ καταστάσει. Ἐξάγονται δὲ ἐκ τῆς Οἰνῆς διά-
φορα προϊόντα, ξυλεία, ὀπώραι, κάνναβις, λινόςπο-
ρον, οἶνοι καὶ ἄλλα, καὶ πρὸς τούτοις λευκὸς λίθος
εὐχρηστος εἰς οἰκοδομὰς. Ἀκμάζει δ' ὀπωποῦν ἐν
αὐτῇ καὶ ἡ σχοινοποιία καὶ ἡ κεραμευτικὴ. Ἐφη-
μίζοντο δὲ τὸ πρὶν οἱ Οἰνοεῖς ἐπὶ ναυτιλίᾳ, ἀλλὰ
σήμερον πολλοὶ τῶν κατοίκων μετόκηταν ἄλλαχού,
καὶ μάλιστα εἰς Ἀμισόν, μετεργόμενοι ἄλλα
ἐπαγγέλματα.

Ἀνατολικῶς τῆς Οἰνῆς κεῖται τὸ ἀκρωτήριον
τὸ καλούμενον Μητρόπολις. Εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν

ταύτης υπάγονται καὶ τὰ χωρία Κιρέζ-Τεπέ καὶ Κιρίς, ἔχοντα περὶ τὰς 60 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 2 ναοὺς μετὰ ἰσαριθμῶν ἱερέων, σχολείων καὶ διδασκάλων μετὰ 35 μαθητῶν.

Ὑποδιοικήσεις Βαδισάνης (Φάτζα).

Ἡ Βαδισάνη (Φάτζα), ὃ ὥρας ἀπέχουσα τῆς Οἰνόςης, ἔχει μετὰ τῆς περιφερείας οἰκίας μὲν ὃ 558, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 27 895, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 1 652, Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 802, ἐν ὅλῳ 30 349.

Ἡ Βαδισάνη ἔχει περὶ τὰς 100 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 1 ναὸν μετὰ 2 ἱερέων, 2 σχολεῖα καὶ 3 διδασκάλους μετὰ 70 μαθητῶν.

Προϊόντα ἔχει ἡ χώρα κυρίως ἀραβόσιτον, προσέτι δὲ λίνον, λινόσπορον, κανναβόσπορον, ξυλείαν, σκάφας. Ἡ Βαδισάνη εἶνε περίφημος διὰ τὰ σιδηροῦχα θερμὰ λουτρά της, κείμενα δύο ὑπὲρ αὐτὴν ὥρας, ἅτινα καίτοι στεροῦνται ἐπιμελείας

τῆς προσηκούσης, συχνάζονται ὁμῶς κατὰ Μαΐον ἐκάστου ἔτους, θεωρούμενα ἰαματικά ὡς τὰ τῆς Κάβουζας. Ἐνταῦθα γίνεται καθ' ἑβδομάδα ἀγορά, ἐν ἣ συνέρχονται πανταχόθεν ἐκ τῶν πέριξ χωρίων φέροντες πρὸς πώλησιν τὰ διάφορα αὐτῶν προϊόντα.

Διοίκησις Λαζίας (Λαζιστάν).

Ἀνατολικῶς τῆς Τραπεζοῦντος κεῖται ἡ διοίκησις Λαζίας. Αὕτη ἔχει οἰκίας 24 257· ἐδρα δὲ αὐτῆς εἶνε τὸ Ῥίζαιον.

Ἡ ὑποδιοίκησις Ῥιζαίου ἔχει κατοίκους Μωαμεθανοὺς 14 131, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 647, ἐν ὄλω 74 778.

Τὸ Ῥίζαιον κείμενον περὶ τὸν Ῥίσσιον ποταμὸν ἀπέχει 20 ὥρας τῆς Τραπεζοῦντος, 34 ἀπὸ τῆς Θεοδοσιουπόλεως καὶ 23 ὥρας ἀπὸ τῶν Ῥωσσικῶν συνόρων. Ἔχει δὲ περὶ τὰς 120 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 2 ναοὺς μετὰ ἰσαριθμῶν ἱερέων καὶ 3 σχολεῖα μετὰ 4 διδασκάλων καὶ 100 μαθητῶν. Ἔχει δὲ ἡ χώρα ὠραίους κήπους μὲ λεμονέας καὶ

πορτοκαλέας· ἀλιεύονται δὲ ἐνταῦθα καὶ δελφίνες, τοῦ ἐλαίου τῶν ὁποίων γίνεται ἐξαγωγικόν τι ἐμπόριον.

Ὑποδιοίκησις Ἀθηνῶν (Ἄττηνα) καὶ Χαμψῶν.

Ἡ Ἄττηνα ἀπέχει τῆς Τραπεζοῦντος 29 ὥρας· ἔχει δὲ οἰκίας 5 308, καὶ στρέμματα γῆς 107 463, καλλιεργησίμου καὶ μῆ, κατοίκους δὲ Μωα-μεθανοὺς 33 739, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 42, ἐν ὄλῳ 33 781. Αἱ Ἀθηναὶ ἀνατολικώτερον τοῦ Ῥιζαίου κείμεναι παρὰ τὸν ποταμὸν Ζαγάτην (Φουρτοῦνα) καὶ ἡ Τραπεζοῦς (Ἐσκι Τραπεζάν) εἶνε πιθανῶς ἀποικίαι τῆς Τραπεζοῦντος.

Εἰς τὸ Χάλα-τέρεσι ὑπάρχουσι δύο θερμαὶ πηγαὶ ὡς λουτρὰ χρησιμεύουσαι, ὧν τῆς μιᾶς τὸ ὕδωρ ἔχει ἰκανὴν θερμότητα, οἱ δὲ πρὸς θεραπείαν εἰς αὐτὰς προσερχόμενοι ἔνεκα ρευματισμῶν ἐπι-σκέπτονται αὐτὰς ἀπὸ Ἰουλίου μέχρι τῆς 10

Αυγούστου.

Υποδιοίξεις Χώπας.

Αὕτη ἔχει πληθυσμὸν μόνον Μωαμεθανῶν 29
228.

Διοίξεις Ἀργυρουπόλεως (Κιουμουσχανέ).

Ἡ διοίξεις αὕτη διαιρεῖται εἰς 4 ὑποδιοική-
σεις.

Ἡ Ἀργυρούπολις μετὰ τῶν εἰς αὐτὴν ὑποκει-
μένων χωρίων ἐκτὸς τῶν ὑποδιοικήσεων ἔχει οἰκί-
ας μὲν 5 398, κατοίκους δὲ Μωαμεθανοὺς 22
616, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 5 579, Γρηγοριανοὺς
Ἀρμενίους 1 146, ἐν ὅλῳ 29 341.

Ἡ Ἀργυρούπολις (Κιουμουσχανέ), μεσόγειος
πόλις ἀπέχουσα τῆς Τραπεζοῦντος 24 ὥρας καὶ
κειμένη πρὸς Μ αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἀπὸ ταύτης εἰς Θεο-
δοσιούπολιν ἀγούσης λεωφόρου, εἶνε ἐκτισμένη

περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς ὁδοῦ ταύτης καὶ τοῦ παραλλήλως τῆ ὁδοῦ ῥέοντος Κάνεως. Εἶνε δὲ ἔδρα τοῦ διοικητοῦ καὶ τοῦ μητροπολίτου Χαλδείας καὶ ἔχει ὀρθοδόξους οἰκογενείας 250. Ἰπάρχει δὲ ἐν αὐτῇ δημοτικὸν καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον μετὰ τεσσάρων τάξεων καλῶς διωργανισμένον καὶ παρθENAγωγεῖον ἐν μετὰ πέντε τάξεων, 12 ἐν ὄλῳ διδασκάλους ἀμφοτέρων τῶν φύλων καὶ ὑπὲρ τοῦς 200 μαθητὰς καὶ μαθητριάς· ἔχει δὲ ἡ πόλις καὶ 5 ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς, λείψανα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς εὐημερίας.

Ἡ χώρα τῆς Ἀργυρουπόλεως καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς ἅπασα περιεῖχε τὸ πάλαι μεταλλεῖα ἀργύρου κυρίως, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἡ πόλις. Σώζονται δὲ τὰ μεγάλα ὑπόγεια σπήλαια, τὰ ὄρυχθέντα ποτὲ ὑπὸ τῶν μεταλλουργῶν, συγκεχωσμένα τὸ πλεῖον. Πρὸ τινων ἐτῶν ἤρξατο ἐκ νέου ἡ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν, ἀλλὰ ἔπαυσεν αὐθις.

Κυριώτερα προϊόντα τῆς ὀρεινῆς καὶ ὀλίγον εὐφόρου ταύτης χώρας εἶνε αἱ ὠραῖαι καὶ διάφοροι ὀπώραι αὐτῆς, ὧν ἐξάγονται ἱκαναὶ ποσότητες, καὶ διάφορα δημητριακά, οὐδόλως πρὸς διατροφήν τῶν κατοίκων ἐξαρκοῦντα. Ἀκμάζει δὲ ἐν αὐτῇ ὀπωσοῦν καὶ ἡ κτηνοτροφία καὶ διεξάγεται μικρὸν ἐμπόριον.

Μίαν ὥραν πρὸς Α τῆς Ἀργυρουπόλεως κεῖται τὸ χωρίον Χουτουρά, ὅπου ὑπάρχουσι δύο μοναστήρια, τοῦ ἀγίου Γεωργίου μετὰ 8 μοναχῶν, τοῦ ὁποίου ὁ ἡγούμενος εἶνε πατριαρχικὸς ἐξάρχος Χουτουρᾶς καὶ τῶν πρὸς Α αὐτοῦ κειμένων χωρίων, καὶ τὸ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου μετὰ 6 καλογραίας. Εἰς μικρὰν δὲ ἀπὸ τῆς Χουτουρᾶς ἀπόστασιν κεῖνται τὰ ἐξῆς χωρία· Σίς, Χουσελῆ, Γαλεντί, Τζαγανάντων καὶ Μαυραγγελῆ. Παρὰ τὰς ὄχθας δὲ τοῦ ποταμοῦ Κάνεως κατὰ τὴν ἑκτασιν αὐτοῦ ὑπάρχουσιν οἱ πλεῖστοι ὀπωροφόροι κῆποι. Πρὸς Β δὲ τῶν χωρίων τούτων κεῖται τὸ χωρίον Χάκαζα,

ὅπερ ἔχει 100 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 3 ναοὺς καὶ ἰσαριθμούς ἱερεῖς, σχολεῖον μετὰ διδασκάλου καὶ 40 μαθητῶν καὶ ὠραίαν τοποθεσίαν· πρὸς Δ δὲ κεῖται ἡ Χαρσερά, ἔχουσα ὠραίους κήπους, 2 ναοὺς, ἱερεῖς, σχολεῖον καὶ διδάτκαλον.

Ὑποδιοίκησις Μεσοχαλδίου (Τορούλ).

Αὕτη ἔχει κατοίκους Μωαμεθανοὺς 19 458, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 16 676, ἐν ὄλῳ 36 134. Ἐδρα τῆς ὑποδιοικήσεως ταύτης εἶνε ἡ Ἄρδασα, 6 ὥρας βορειότερον τῆς Ἀργυρουπόλεως κειμένη καὶ 18 ὥρας ἀπέχουσα τῆς Τραπεζοῦντος· κατοικοῦπι δὲ ἐν αὐτῇ ὀλίγαι Τουρκικαὶ οἰκογένειαι· παραρρέει δὲ ὁ Κάνις ποταμὸς, ὅστις ἐνταῦθα ἐνοῦται μετὰ ἐτέρου ποταμοῦ ἀπὸ Δ κατερχομένου ἐκ τοῦ χωρίου Ῥυάκι, ὅπερ ἀπέχει τῆς Ἄρδασας 2 ὥρας. Ὅπισθεν δὲ τοῦ χωρίου κεῖται ὄσος πυκνόν, Γιάς-ὄρμάν καλούμενον, ὅθεν ἐξάγονται σανίδες. Εἰς δὲ τὸ Δ τοῦ χωρίου κεῖται λίθος

πελώριος ἔχων ὕψος 500 ποδῶν, στρογγυλόλιθος καλούμενος. Ἐνωθεν δὲ τοῦ λίθου τούτου ὑπάρχει λειμῶν ἐκτεταμένος καὶ ἐπιτήδειος πρὸς βοσκήν, ὀνομαζόμενος Κόγκανα. Ὀλίγον μακρὰν τούτου εἶνε τὸ χωρίον Αὐλιένα, ἔχον 120 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ναὸν καὶ ἱερέα· ἄνωθεν δὲ αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ἐκτεταμένοι καὶ τερπνοὶ λειμῶνες, ὧν κυριώτερος εἶνε ἡ Σούδα, ἐν ἣ κατὰ Μάϊον ἀνέρχονται οἱ κάτοικοι τῶν πέριξ χωρίων καὶ διαμένουσι περὶ τοὺς 5 μῆνας. Πρὸς Ν δὲ τῆς Σούδας κείται τὸ ὄρος τοῦ ἀγίου Παύλου, ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ ὁποίου διὰ τὸ πολὺ ὕψος αὐτοῦ οὐδέποτε ἐκλείπει ἡ χιὼν.

Ἀκολουθοῦντες δὲ τὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ τῆς Τζίτης, ὅστις εἶνε ὁ μεγαλύτερος τῶν παραποταμιῶν τοῦ Κάνεως, ἀπαντῶμεν τὰ χωρία Πεβερά, Μακρέλ, Ἄδωσα, ἔχοντα 70 ὀρθοδόξους Χριστιανικὰς οἰκογενείας, ναὸν καὶ σχολεῖον, τὸ Ζαρκόν, τὸ Ἄγριδι, τὸ Μαυρενᾶ, τὰ Σαρπίσκια καὶ τέλος τὴν ὁμώνυμον τῷ ποταμῷ Τσίτην, ἔχουσαν ναὸν καὶ

δημοτικὸν σχολεῖον. Ἀπέναντι τοῦ χωρίου τῆς Τσίτης κεῖται ἡ μονὴ τῆς Παναγίας Γουμερᾶ, ἐν ἣ μονάζουσι περὶ τοὺς δέκα μοναχοὺς.

Ἐπὶ δὲ τοῦ παραποταμίου τῆς Χαβιαίνης κεῖται ἡ Χαβιάινα, ἔχουσα 120 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 2 ναοὺς καὶ ἐν δημοτικὸν σχολεῖον. Ἐπὶ τοῦ παραποταμίου τῆς Ζερμούδης κεῖνται ἡ Ζερμούδα, τὸ Λαμπάδιον, τὸ Βαρτάν καὶ τὸ Ἄμπριζ. Ἀπέναντι δὲ τοῦ παραποταμίου τούτου κεῖται ἡ Τζιμπρικὰ καὶ τὸ Καρέλ. Ὅπισθεν τῆς Ζερμούδης κεῖνται τὰ χωρία Παλαγιά καὶ ἅγιος Μιχαήλ, ἔχων 90 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ἡ Θέμπερα, ἔχουσα 80 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, Χάσκιοϊ 40, Μαλάχα 75 καὶ Ἄντρα 80.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ ὄρους Παλατὰ πηγάζουσι δύο ποτάμια, τὸ τῆς Νίβαινης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖνται τὰ χωρία Νίβαινα μὲ 80 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ναὸν καὶ σχολεῖον, καὶ ἕξ ἔτερα, καὶ τὸ τῆς Δεραίνης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖνται πέντε χωρία. Εἰς τὴν θέσιν δέ, ὅπου τὰ δύο ποτά-

μία ἐμβάλλουσιν εἰς τὸν Κάνιν, κείνται τὸ Τεμιρτζίκιοι, ἔχον 90 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, καὶ ἡ Χάρσα, ἰσαριθμούς καὶ αὐτὴ ἔχουσα ὀρθοδόξους οἰκογενείας· ἐκάτερον δὲ τῶν χωρίων τούτων ἔχει ναὸν καὶ σχολεῖον. Ἐν τῷ Τεμιρτζίκιοι ὑπάρχει καὶ μοναστήριον τῆς Παναγίας, ἐν ᾧ μονάζουσι καλογραῖται.

Κάτωθεν δὲ τῆς ἀριστερᾶς κλιτύος τῆς Πόρτας ῥέει ὁ ποταμὸς τῆς Χόψιας, ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ ὁποίου ἀρχίζοντες ἀπαντῶμεν ὀκτὼ χωρία μὲ 300 ὀρθοδόξους οἰκογενείας. Εἰς τὸ Φακιδὸ ἐνοῦται ὁ ποταμὸς τῆς Χόψιας μὲ ἐν ἄλλο ποτάμιον, ὅπερ ὀνομάζεται Χαρσιώτης, ἐξ οὗ καὶ ὁ ποταμὸς Κάνης ὀνομάσθη Χαρσιώτης.

Ἀκολουθοῦντες δὲ τὸν ῥοῦν τοῦ ποταμοῦ τούτου ἀπαντῶμεν τὴν περιφέρειαν τοῦ Κιουρδισίν, ἐν ᾗ ὑπάρχουσι τρία χωρία ἔχοντα κατοίκους ὀρθοδόξους, τὸ Ἄμπρικάντων, διαιρούμενον εἰς ἐννέα συνοικίας μὲ 300 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, πέντε ναοὺς, ἑπτὰ ἱερεῖς, δύο σχολεῖα καὶ δύο μοναστή-

ρια, ἐν οἷς μονάζουσι μοναχοί.

Εἰς τὸν ποταμὸν Κάνιν ἐμβάλλει ἐξ ἀνατολῶν τὸ παραποτάμιον Μουζαίνης, πηγάζον ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Κρώμνης καὶ Ἱμερας, δεχόμενον δὲ καὶ τὸ ποτάμιον Σταυρίου καὶ τῆς ἰδίας Μουζαίνης. Καθ' ὅλην δὲ τὴν ἔκτασιν τοῦ ποταμίου τούτου κατοικοῦσι τὸ πλεῖστον ὀρθόδοξοι. Καὶ ἡ μὲν Κρώμνη, ἀπέχουσα τῆς Τραπεζοῦντος περὶ τὰς 15 ὥρας, διαιρεῖται εἰς πολλὰς συνοικίας πλησίον ἀλλήλων κειμένας· εἶνε δὲ αὗται αἱ ἐξῆς: Σιαμανάντων, Φραγκάντων, Μαντζιάντων, Ἀλθινός, Μόχωρα, Σαράντων, Τζαχματάντων, Ζεμπερέκια, Γλούβενα, Λωρία, Νανάκ καὶ Κωδωνάντων· ὑπάρχουσι δὲ ἐν Κρώμνῃ δώδεκα ναοὶ καὶ δύο δημοτικὰ σχολεῖα. Ἔχει δὲ ἡ Κρώμνη περὶ τὰς 700 ὀρθόδοξους οἰκογενεῖας· συχνάζεται δὲ τὸ θέρος καὶ ὑπὸ Τραπεζουντίων διὰ τὸ ὑγιεινὸν αὐτῆς κλίμα καὶ τὰ τερπνὰ ὄροπέδια. Πρὸς Ν τῆς Κρώμνης κεῖται ἡ κωμόπολις Ἱμερα, διηρουμένη εἰς μικρὰν καὶ μεγάλην Ἱμεραν, ὀριζομένας ἀπ' ἀλλήλων διὰ τοῦ πο-

ταμοῦ τῆς Ἱμερας καὶ ἐχούσας περὶ τὰς 400 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, πέντε ναοὺς, ἐν σχολεῖον μετὰ ἐξ τάξεων καὶ τριῶν διδασκάλων καλῶς διωργανωμένον καὶ μοναστήριον καλογραιῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Δυσμικώτερον δὲ ταύτης κεῖται ἡ περιφέρεια Σταυρίου, διηρημένη εἰς τρεῖς συνοικίας, ἐχούσας περὶ τὰς 500 ὀρθοδόξους οἰκογενείας. Μεταξὺ δὲ Σταυρίου Κρώμνης καὶ Ἱμερας κεῖνται τὰ χωρία, Βαρενοῦ, Παρτί, Παζί, Λυκάστ καὶ ἄλλα, ἔχοντα ὑπὲρ τὰς 300 ὀρθοδόξους οἰκογενείας καὶ δημοτικὰ σχολεῖα. Δυσμικώτερον δὲ τοῦ Σταυρίου κεῖται ἡ περιφέρεια Μουζαίνης, συνισταμένη ἐκ πολλῶν χωριῶν· εἶνε δὲ ταῦτα Ἅγιος Φωκᾶς, Δασκουναῖ, Μανδρία, Ἄγριδι, Παλλαδάντων, καὶ ἄλλα χωρία ἔχοντα περὶ τὰς 600 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ναοὺς καὶ σχολεῖα. Ὑπάρχει ἐν Μουζένῃ καὶ μοναστήριον γυναικῶν, τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ζαντοῦ.

Ἡ δὲ περιφέρεια Σαντᾶ, καὶ αὕτη ἀνήκουσα εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Μεσογαλοῦ, κεῖται Ἀ τῆς Σου-

μελᾶς εἰς ἑξάωρον ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν, ἔχει περὶ τὰς 800 ὀρθοδόξους οἰκογενείας καὶ διαιρεῖται εἰς 7 ἐνορίας· ἐκάστη δὲ τούτων ἔχει ἀνά ἓνα ναὸν καὶ δημοτικὸν σχολεῖον· ἐν δὲ τῇ ἐνορίᾳ Πιστοφάντων ὑπάρχει τελεία ἀστική σχολὴ μετὰ 3 διδασκάλων, καλῶς βαίνουσα.

Διὰ τὸ ἄγονον δὲ τῆς χώρας οἱ πλείστοι τῶν ἀνδρῶν αὐτῆς ἀποδημοῦσιν ἀλλαγῶν, ὡς οἱ τῆς Κρώμνης, Ἰμέρας καὶ ἄλλων χωρίων, ὄντες ἰδίως ἄριστοι λιθοξόοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλας τέχνας μετερχόμενοι.

Ὑποδιοίκησις Κελκιτίου (Κελκίτ).

Ἡ ὑποδιοίκησις αὕτη ἔχει κατοίκους Μωαμεθανοὺς 23 464, Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους 317, Γρηγοριανοὺς Ἀρμενίους 127, ἐν ὅλῳ 23 908. Ἀπὸ τῆς χώρας τοῦ Κελκιτίου ἄρχεται ὁ Λύκος ποταμὸς.

Υποδιοίκησις Χαιριαίνης (Σειράν)
καὶ Κοασίου (Κοάς).

Αὕτη ἔχει οἰκίας μὲν 2 315, κατοίκους δὲ
Μωαμεθανούς 14 642, ὀρθοδόξους Χριστιανούς
1 736, Γρηγοριανούς Ἀρμενίους 221, ἐν ὄλῳ 16
599.

Ἡ μὲν Χαιριαίνα κεῖται μεταξύ τῶν ὀρέων Πα-
ρυάδρου πρὸς Βορρᾶν (Κλαοὺρ-τάγ) καὶ Ἀντιταύ-
ρου πρὸς νότον (Τζεμὲν-τάγ)· ἡ δὲ περιφέρεια Κο-
ασίου κεῖται ὀπισθεν τοῦ ὄρους Παρυάδρου εἰς τὰς
Β κλιτύας αὐτοῦ, ὅθεν πηγάζει καὶ ὁ ποταμὸς Κά-
νις. Καὶ εἰς μὲν τὴν περιφέρειαν Κοασίου ὑπάρ-
χουσιν ἑνδεκα χωρία, ἔχοντα ναοὺς καὶ σχολεῖα·
ἡ δὲ περιφέρεια τῆς Χαιριαίνης ἔχει πέντε χωρία,
ἕκαστον δὲ τούτων ἔχει ἀνά ἓνα ναὸν καὶ ἀσή-
μαντόν τι γραμματοδιδασκαλεῖον.

Τὸ ἔδαφος τῆς Χαιριαίνης εἶνε γόνιμον καὶ ἐξά-
γει ἰκανὴν ποσότητα σίτου πρὸς πώλησιν.

Πόλεις καὶ κῶμαι τοῦ νομοῦ
Τραπεζοῦντος.

Πρώτη πόλις τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ Τραπεζοῦς, ἣ-
τις ὑπῆρχε καὶ εἶνε ἡ ἐμπορικὴ ὁδὸς τῆς Περσίας
καὶ ὅλης τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας τῆς Τουρκίας.
Ἐξάγονται δὲ διὰ Περσίαν ἐμπορεύματα διαμετα-
κομίσεως ὡς ἔγγιστα δέματα 110 000 ἐγκαταλιμ-
πάνοντα ὄφελος λίρας Τουρκίας περίπου 1 100 000,
διὰ τὴν Ἀνατολὴν δέματα 200 000 ἐγκαταλιμ-
πάνοντα ὄφελος λίρας Τουρκίας περίπου 320 000.
Εἰσάγονται δὲ ἐκ Περσίας καὶ ἄλλων μερῶν δέ-
ματα 150 000 ἐγκαταλιμπάνοντα ὄφελος λίρας
Τουρκίας περίπου 650 000, τὸ ὅλον περίπου 2,
070 000.

Περιπλέον διέρχονται καὶ περὶ τὰς 50 000 ἐ-
πιβάτων καταλιμπάνοντες οὐκ εὐκαταφρόνητον
ὠφέλειαν.

Δευτέρα εἶνε ἡ Ἀμισός, πόλις ὠραία μὲ εὐθυ-
γράμμους ὁδοὺς καὶ ἐκτενὲς ἐμπόριον.

Τρίτη ἢ Κερασσοῦς, ἀρκετὰ καλῶς διασκευασθεῖσα, καὶ τετάρτη ἢ Ἀργυρούπολις.

Κωμοπόλεις δὲ εἶνε ἡ Πάφρα, ἡ Οἰνότη, ἡ Ὀρδοῦ, ἡ Τρίπολις καὶ ἄλλαι.

Συγκοινωνία.

Ἀμαξιτὸς ἀπὸ Τραπεζοῦντος μέχρι

Περσικῶν συνόρων.

Ἀπὸ Τραπεζοῦντος μέχρι Παῖπουρτίου (Πάπερτη) χλμ. 193, ἀπὸ Παῖπουρτίου μέχρι Ἐρζερούμης χλμ. 121, ἀπὸ Ἐρζερούμης μέχρι Βαγιαζίτ χλμ. 264, ἀπὸ Βαγιαζίτ μέχρι Περσικῶν συνόρων χλμ. 17. Ἐν ὅλῳ χιλιόμετρα 595.

Ἀμαξιτὸς ἀπὸ Κερασσοῦντος μέχρι

Νικοπόλεως.

Ἀπὸ Κερασσοῦντος μέχρι Κουλάκ-καγιά χιλι-

όμετρα 50, από Κουλάκ-καγιά μέχρι Νικοπόλεως χιλιόμετρα 72, ἐν ὄλῳ χιλιόμετρα 122.

Κατάσκευάζεται στενή ἀμαξιτός ἀπὸ Τζεβιζ-λουκ μέχρι Κρώμνης διὰ Λαραχανῆς χιλιομέτρων περίπου 30.

Κλίμα.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε ποικίλον· κυρίως ὅμως διαιρεῖται εἰς τρία εἶδη· εἰς τὸ κλίμα τῶν παραλίων μερῶν μέχρι τῶν ὄροπεδίων (κ. παραχαρίων), τὸ κλίμα τῶν ὄροπεδίων αὐτῶν, καὶ τὸ κλίμα τῶν ὀπισθεν τῶν ὄροπεδίων πρὸς Μ κειμένων χωρῶν.

Καὶ τὸ μὲν κλίμα τῆς παραλίας, ἣτις εἶνε δασώδης ἐν γένει καὶ ὀμιχλώδης, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ μὲν θέρος καθίσταται νοσῶδες καὶ πνιγηρόν, καὶ διὰ τοῦτο καθ' ὄλην σχεδὸν τὴν παραλίαν ὑπάρχουσιν ἐπικίνδυνοι ἀσθένειαι, αἵτινες, ἀλλαγῆς οὔσαι ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνοι, ἐνταῦθα πολλακίς γίνονται

θανατηφόροι· ὡς ἐκ τούτου δὲ πολλοὶ τῶν κατοικούντων ἐν τῇ παραλίᾳ ἀνέρχονται ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ τὸ θέρος εἰς τὰ ὄροπέδια καὶ εἰς τὰ ὄπισθεν τῶν ὄροπέδιων χωρία.

Ἄγνωστος δὲ εἶνε ἐν αὐτῇ ἡ πάχνη, καὶ ὁ παγετὸς σπάνιος, καὶ διὰ τοῦτο εὐδοκίμει ἐνταῦθα ἡ ἐλαία, ἡ λιμονέα καὶ ἡ πορτοκαλέα, μάλιστα περὶ τὴν Τραπεζοῦντα, τὰ Πλάτανα καὶ τὸ Ῥίζαιον· τὸν δὲ χειμῶνα τὸ κλίμα τῆς παραλίας εἶνε μαλακὸν μὲν, ἀλλὰ λίαν ὑγρὸν.

Τὰ δὲ ὄροπέδια κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους εἶνε χιονοσκεπάστα καὶ ὀμιχλώδη. Ἀπέχουσι δὲ 8 ἕως 12 ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, εὕρισκόμενα καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἑκτασιν τῆς χώρας, καὶ χρησιμεύουσιν ὡς βοσκαί, κατὰ δὲ τὸ θέρος ἐπὶ τρεῖς μῆνας καὶ ὡς καταφύγιον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς παραλίας, ἐπειδὴ ἔχουσι ψυχρὰ ὕδατα καὶ κλίμα ὀροσερὸν καὶ ὑγιεινὸν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους.

Ἡ δὲ ὄπισθεν τῶν ὄροπέδιων τούτων πρὸς Μ

χώρα, λεπτόγειος οὔσα καὶ πετρώδης καὶ ἤττον
δατώδης, ἔχει κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγρινόν, ψυχρὸν
μὲν ἐν γένει κατὰ τὸν χειμῶνα, καὶ μάλιστα εἰς
τὰ ὑψηλότερον κείμενα μέρη, θερμὸν δὲ κατὰ τὸ
θέρος ἐνιαχοῦ, ὡς εἰς τὰς βαθείας κοιλάδας καὶ
φάραγγας τῶν ὀρέων, ἀλλ' ἐν γένει τερπνὸν καὶ
ὑγρινόν.

Δάση.

Τὰ δάση κατέχουσιν ὡς ἔγγιστα τὸ πεμπτημό-
ριον τῆς ἐπιφανείας τοῦ νομοῦ. Ἡ ὅλη ἐπιφάνεια
ἔχει 31 300 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ἤτοι γῆν
καλλιεργήσιμον 5 550, χέρσους γαίας 5 000, δάση
5 450, γαίας πρὸς βοσκὴν 15 300· τὰ πλείστα
δὲ ἔχει ἡ διοίκησις Τραπεζοῦντος, Κερασσοῦντος
καὶ Ἄμισοῦ. Τὰ πρῶτα δὲ εἶδη τῶν φυτῶν εἶνε
ἐν Τραπεζοῦντι καὶ Κερασσοῦντι ὄρυς, πετελαί, κα-
στανεαί, φηγί, πεύκαι, ἐλάται, σημύδαι καὶ πύξοι,
ἡ δὲ διοίκησις Ἄμισοῦ ἔχει πρωτίστως ὄρυς, πετελέ-

ας, σφενδάμνους, πλατάνους, μηλέας, φηγούς, ση-
 μύδας, καστανέας, πεύκας, κρηνέας, και τέλος τὰ
 δάση Ἀργυρουπόλεως ἔχουσι πεύκας, ἐλάτας, δρυς,
 φηγούς, λεύκας (σημύδας). Ζῶα δὲ ἄγρια εὐρίσκον-
 ται τὰ αὐτὰ ὡς και εἰς τὰ δάση τῆς Εὐρώπης.

Θερμαὶ πηγαί.

Θερμαὶ πηγαὶ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ πε-
 ρὶ τὴν Φάτσαν και τὴν Κάβουζαν. Ἐκτὸς δὲ τῶν
 θερμῶν τούτων πηγῶν ὑπάρχουσι και ἄλλαι πολ-
 λαὶ ἀναβρύουσαι διάφορα μεταλλοῦχα ὕδατα ψυ-
 χρά· περὶ τὴν Τραπεζοῦντα μάλιστα εἰς τὸ χωρίον
 Σιάννα ἐκρέει ἄφθονον ὕδωρ ὀξυανθρακοῦχον, ὡς τὸ
 τοῦ Βισσύ· ὡσαύτως δὲ και εἰς τὰ χωρία Κογκά
 και Κιθάραινα και παρὰ τὴν μονὴν Βαζελῶνος
 ὑπάρχουσι διάφορα μεταλλικὰ ὕδατα ἐμπεριέ-
 χοντα ποσότητα σιδήρου και ἀλκαλικῶν ἀλάτων.

Μεταλλεία.

Πολλαχού της χώρας εύρίσκονται πλούσια μεταλλεία, άνω των 100, σιδήρου, αργυρούχου μολύβδου και μολυβδόχου αργύρου, και πρό πάντων μεταλλεία χαλκού ήδη μή έργαζόμενα· εύρίσκονται δέ και λιθάνθρακες και μαγγανήσιον. "Άλλοτε εκ των μεταλλείων τούτων ουχι όλίγος πλούτος παρείχεται εις την χώραν· ήδη όμως παρημελήθησαν στερήσαντα πολλούς των κατοίκων της συνήθους αυτών εργασίας.

Φάραι και φανοί.

Ο νομός Τραπεζοῦντος έχει φάρους ή φανούς όκτώ, ήτοι του Ριζαίου, της Τραπεζοῦντος, του Ίεροῦ άκρωτηρίου, της Κερασοῦντος, του άκρωτηρίου Βοῶνος, του Τζαλιτῆ-βουρνοῦ, της Ἀμισοῦ και της Πάφρας, ήτοι του άκρωτηρίου του Ἄλυος.

Κτηνοτροφία.

Ὁ ὅλος νομὸς τῆς Τραπεζοῦντος τρέφει περὶ τὰς ἐννεακοσίας χιλιάδας κτηνῶν, ἤτοι πρόβατα καὶ αἴγας ὀκτακοσίας χιλιάδας, βόας καὶ δαμάλεις πενήκοντα χιλιάδας, καὶ περὶ τὰς πενήκοντα χιλιάδας ἵππους, ὄνους καὶ ἡμιόνους.

Προϊόντα.

Καθὼς εἶνε ποικίλον τὸ κλίμα τῆς χώρας, οὕτω ποικίλλουσι καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς κατὰ τοὺς διαφόρους τόπους. Καὶ εἶνε μὲν ἡ γεωργία ἐν γένει ἀτελής ὡς ἐκ τῆς ἀμαθείας τῶν κατοίκων, ἀλλ' ἡ εὐφορία τῆς γῆς πολλαχοῦ ἀναπληρῶνει μέχρι τινὸς τὴν ἔλλειψιν ταύτην, παρέχουσα εὐκολίαν εἰς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας καὶ καθιστῶσα, ὅσον ἐφικτόν, ἐμπείρους τῆς τέχνης ταύτης τοὺς περὶ αὐτὴν ἀσχολουμένους.

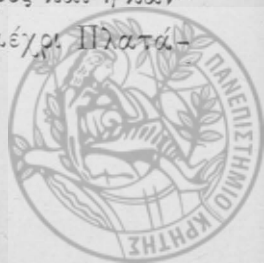
Πρὸς Δ περὶ τὴν Ἀμισόν, Ἀμάσειαν καὶ Καππαδοκίαν, ὅπου ὑπάρχουσιν εὐφοροὶ πεδιάδες, πα-

ρατηρεῖ τις μεθοδὸν τινα περὶ τὴν γεωργίαν, εἰς τὰς χώρας δηλ. ὅσαι κεῖνται μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἰλῆος καὶ Ἰριδός. Προϊόντα ἐπικρατέστερα εἶνε δημητριακοὶ καρποί, ὁ καπνός, τὰ ὄσπρια, καλλιεργοῦνται δὲ ἐνταῦθα προσέτι ἡ ἐλαία καὶ ἡ ἄμπελος· περὶ δὲ τὴν Ἀμάσειαν ἐκτὸς τῶν εἰρημένων παράγονται μέταξα καὶ ὀπῶραι, μάλιστα δὲ τὰ ὠραῖα αὐτῆς μήλα.

Αἱ δὲ πεδιάδες τῆς Θεμισκύρας καὶ τοῦ πλησίον αὐτῆς Τσαρσαμπᾶ, ὡς καὶ αἱ τῆς Νεοκαισαρείας, παράγουν σῖτον, ἀραβόσιτον, ὄρυζαν καὶ λοιπά. Ἡ δὲ ἀπὸ Οἰνόης μέχρι Κοτυώρων χώρα ἐξάγει ἀραβόσιτον, φασηλοὺς, κάνναβιν καὶ τὸν σπόρον αὐτοῦ, καὶ ξυλικὴν ἄφθονον καλῆς ποιότητος.

Περὶ δὲ τὴν Πουλαντζάκην, Κερασοῦντα καὶ Τρίπολιν καλλιεργοῦνται κυρίως τὰ λεπτοκάρυα, ὁ ἀραβόσιτος, ἡ κάνναβις, καὶ εἰς τινα μέρη ὁ ἔλυρος (Τουρκ.-ταρί). Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐλεοῦντος μέχρι τοῦ Ἱεροῦ ἄκρου ὁ ἀραβόσιτος ὁ ἔλυρος καὶ ἡ κάνναβις. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἱεροῦ ἄκρου μέχρι Πλατά-

νων και Τραπεζούντος καλλιεργούνται μάλιστα ὁ καπνός, οἱ φασήλοιοι, ἡ ἐλαία· παράγεται δὲ καὶ βούτυρος καὶ τυρὸς οὐχὶ καλῶς κατεσκευασμένους.

Ἀπὸ τῆς Τραπεζούντος δὲ μέχρι τῆς Χώπας ὁ ἀραβόσιτος, τὰ λεπτοκάρυα, ὁ ἔλυρος, τὰ πορτοκάλια, ἡ κάνναβις, ὁ λινόσπορος καὶ ὁ βούτυρος ἐξαρκοῦσι πρὸς ἰδίαν μόνον τῶν κατοίκων χρῆσιν. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ τῆς χώρας περὶ τὴν Ἀργυρούπολιν καλλιεργούνται ἐν γένει τὰ δημητριακά, οὐδὲ πρὸς ἰδίαν τῶν κατοίκων χρῆσιν ἐξαρκοῦντα, καὶ ὀπῶραι περίφημοι, ὧν κατανάλωσις ἰκανὴ γίνεται ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἐνῶ οὐχὶ ὀλίγη εἰσαγωγὴ δημητριακῶν καὶ μάλιστα σίτου γίνεται δι' ἣν προεἶπομεν αἰτίαν.

Ἄλιεία.

Ἰκανὴ ποσότης ἰχθύων ἐξάγεται ἐνταῦθα, κυρίως εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ νομοῦ Τραπεζούντος. Ἄλιεύονται δὲ αἱ μάλιστα ἀρέσκουσαι εἰς τοὺς κατοίκους μεμβράδες (κ. χαμψιά), ὧν ἰκανὴ

γίνεται ἐν τῇ χώρᾳ κατανάλωσις, ἔτι δὲ εἰς τὸ Ῥίζαιον καὶ ἀλλαχοῦ δελφίνες, τοῦ ἐλαίου τῶν ὁποίων γίνεται ἰκανὸν ἐμπόριον.

Βιομηχανία.

Οὐδὲν σπουδαῖον καὶ λόγου ἄξιον παρέχει ἡ βιομηχανία τῶν μερῶν τούτων, καθότι τὰ πλεῖστα βιομηχανικὰ προϊόντα ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰσάγονται· ὑπάρχουσι δὲ μόνον αἱ συνήθεις τῇ κοινωσίᾳ καὶ ἀναγκαιῶσαι τέχναι, μάλιστα αἱ βάνουσαι, ἤτοι ἡ χρυσοχοϊκὴ, ἡ χαλκευτικὴ, ἡ τεκτονικὴ, ἡ σιδηρουργικὴ καὶ ἄλλαι τοιαῦται, αἵτινες ὅμως οὐχὶ ὀλίγον ἐξησθένησαν, καθόσον καὶ τοιούτων ἐπαγγελμαμάτων ἔργα ἤδη ἀπὸ τῆς Εὐρώπης εἰσάγονται. Ἐν Τραπεζοῦντι ἐργάζονται τὰς μεταξωτὰς καὶ βαμβακερὰς σινδόνας καὶ πέπλους τῶν γυναικῶν (κ. τζαρτζάφια), ὡς καὶ τὰ κοινῶς λεγόμενα πεσταμπάλια, εἰς δὲ τὸ Ῥίζαιον ἐργάζονται λινᾶ

ὕφασματα περίφημα διὰ τὴν λεπτότητά των.

Ἐμπόριον.

Ἐμπόριον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ διεξάγεται οὐχὶ ἀσήμαντον.

Ἐκ μὲν τῆς χώρας ἐξάγονται διάφορα αὐτῆς προϊόντα, οἷον καπνός, μάλιστα ἐξ Ἄμισοῦ καὶ ἐκ Πλατάνων καὶ Τραπεζοῦντος, λεπτοκάρυά, φασήλοι, δημητριακὰ καὶ ἄλλα.

Εἰσαγωγή δὲ γίνεται διαφόρων βιομηχανικῶν προϊόντων τῆς Εὐρώπης καὶ φυσικῶν προϊόντων ἄλλων χωρῶν, οἷον καφέ, ζακχαρώς καὶ λαιπῶν.

Διαμετακομίζονται δὲ προσέτι διὰ τῆς χώρας ταύτης καὶ διάφορα ἐμπορεύματα ἐξ Εὐρώπης διὰ Περσίαν καὶ τανάπαλιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ

τῶν ὀρθοδόξων ἐπαρχιῶν τοῦ

Πόντου.

Ἐν Πόντῳ ὑπάρχουσι ὅ ὀρθόδοξοι ἐπαρχίαι, αἱ τῆς Τραπεζοῦντος, Χαλδείας, Κολωνίας, Νεοκαισαρείας καὶ Ἀμασείας, τρεῖς δὲ πατριαρχικαὶ ἐξαρχίαι, ἡ τοῦ Σουμελά, τοῦ Βαζελῶνος καὶ τοῦ Περιστερεώτου.

Ἡ ἐπαρχία Τραπεζοῦντος κατέχει τὴν παράλιον ταινίαν ἀπὸ τοῦ Ἀψάρου ποταμοῦ τῆς Ἀρχαῆς ἀνατολικῶς μέχρι Κερασσοῦντος δυσμικῶς καὶ μεσογείως μέχρι ἑξαώρου τὸ πολὺ ἀποστάσεως. Ἔχει δὲ 40 700 Χριστιανούς ὀρθοδόξους, 87 ναοὺς, 110 ἱερεῖς, 70 σχολεῖα, 123 διδασκάλους καὶ 4 300 μαθητάς. Ἐδρα τοῦ μητροπολίτου εἶνε ἡ Τραπεζοῦς. Πρὸς Δ ἡ ἐπαρχία αὕτη, συνέχεται

πρός τινα τῆς ἐπαρχίας Χαλδείας ταινίαν, ἐν ἣ ἡ
κωμόπολις Πουλαντζάκη.

Ἡ δὲ ἐπαρχία Χαλδείας, μεσημβρινῶς τῶν τρι-
ῶν ἐξαρχιῶν κειμένη καὶ διὰ μόνης τῆς Πουλαν-
τζάκης ἐφαπτομένη τῆς θαλάσσης, ἔχει Χριστια-
νοὺς ὀρθοδόξους ὑπὲρ τὰς 35 000, ναοὺς 100, ἱε-
ρεῖς πλέον τῶν 200, σχολεῖα 60, διδασκάλους
65, καὶ περίπου 2 000 μαθητάς. Ἐδρα τοῦ μη-
τροπολίτου εἶνε ἡ Ἀργυρούπολις.

Πρὸς Δ τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι ἡ ἐπαρχία
Κολωνίας, ἐδρα δὲ τοῦ μητροπολίτου ἡ Νικόπολις.
(Σέπ-καρᾶ-ἰχσέρ). Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἔχει περὶ
τὰς 20 000 Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους, ναοὺς 80, ἱ-
ερεῖς 100, σχολεῖα 50, διδασκάλους 52 καὶ ὑπὲρ
τοὺς 1 200 μαθητάς.

Πέραν τῆς Πουλαντζάκης εἶνε ἡ ἐπαρχία Νεο-
καισαρείας, ἣτις ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἀ-
πτάλη δυσμικῶς τῆς Πουλαντζάκης, τελευτᾷ εἰς
τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰριδος καὶ προχωροῦσα ἀνωθεν

τῆς ἐπαρχίας Ἀμασειας ἐκτείνεται μέχρι Τερμόνων τῶν ὄριων Παφλαγονίας, καὶ ἐπὶ τῆς περαιτέρω παραλίας μέχρι Ἡρακλείας τῆς Ποντικῆς. Ἔχει δὲ ἡ ἐπαρχία αὕτη ὀρθοδόξους Χριστιανούς περὶ τὰς 50 000, ναοὺς 68, ἱερεῖς 105, σχολεῖα 75, διδασκάλους 85 καὶ μαθητὰς 3 000 περίπου. Ἐδρα τοῦ μητροπολίτου εἶνε ἡ Ὀρδοῦ καὶ ἡ Οἰνὴ.

Μετὰ ταύτην εἶνε ἡ ἐπαρχία Ἀμασειας, ὀρίζομένη ἀνατολικῶς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰριδος καὶ δυτικῶς ὑπὸ τοῦ ποταμίσκου Ἀγίου Ἀντωνίου. περικλείεται δὲ πανταχόθεν ὑπὸ τῆς προρρηθείσης ἐπαρχίας Νεοκαισαρείας. Ἡ ἐπαρχία Ἀμασειας ἔχει Χριστιανούς ὀρθοδόξους 85 000, ναοὺς 373, ἱερεῖς 418, σχολεῖα 218, διδασκάλους 196 καὶ μαθητὰς καὶ μαθητρίας 8 135. Ἐδρα τοῦ μητροπολίτου εἶνε ἡ Ἀμισός (Σαμψών).

Ἄνωθεν τῆς ἐπαρχίας Τραπεζοῦντος κεῖνται αἱ τρεῖς ἐξαρχίαι, ἔχουσαι Χριστιανούς ὀρθοδόξους 15 330, ναοὺς 44, ἱερεῖς 75, σχολεῖα 34, διδα-

σκάλους 32 καὶ μαθητὰς 1800. Αἱ ἐξαρχίαι αὗται κυβερνῶνται ἐκκλησιαστικῶς παρὰ τῶν ἡγουμένων τῶν τριῶν μονῶν, οἵτινες εἶνε καὶ πατριαρχικοὶ ἐξαρχοί. Καὶ αἱ τρεῖς μοναὶ εἶνε σταυροπηγιακαί.

NOMOS ERZEROU'M

(Θεοδοσιουπόλεως).

Ὅρια καὶ ἔκτασις.

Ὁ νομὸς Ἐρζεροῦμ κείμενος βορειοανατολικῶς τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ὀρίζεται μεσημβρινῶς ὑπὸ τοῦ νομοῦ Βὰν καὶ Βιτλῆς, ἀνατολικῶς ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ Περσίας, πρὸς Βορρᾶν ὑπὸ τοῦ νομοῦ Τραπεζοῦντος καὶ μεσημβρινοδυτικῶς ὑπὸ τῶν νομῶν Σεβαστείας, Μαμουρέτ-ουλ-Ἀζίζ καὶ Διαρβεκίρης. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε στρέμματα (δονούμια) 83 454 800, ἢ τετραγωνικά χιλιόμετρα 76 720. Εἶνε δὲ καλλιεργήσιμα γαῖαι: στρέμματα ἢ δονούμια 27,738 420. Ἀμπελώνες,

κῆποι κτλ. στρέμματα ἢ δονούμια 17 252 230.
Δάση, πεδιάδες πρὸς βοσκὴν καὶ ὄρη: στρέμματα ἢ
δονούμια 38 454 150. Ἐν ὅλῳ στρέμματα ἢ
δονούμια 83 454 800.

Διαίρεσις.

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται καὶ ὑποδιαιρεῖται εἰς
3 διοικήσεις (σαντζάκια) καὶ αὗται εἰς 18 ὑποδι-
οικήσεις (καζάδες) καὶ εἰς 154 ἐπαρχίας (ναχιέδες
ἢ μουτουρλούκια).

Ἔχει δὲ ὁ νομὸς οὗτος, ὡς καὶ ὁ νομὸς Τραπε-
ζοῦντος, πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀρχάς, ὡς
καὶ δύο γενικὰ προξενεῖα, τῆς Ῥωσσίας καὶ Περ-
σίας, ἓν προξενεῖον τῆς Ἀγγλίας, ὑποπροξενεῖον
τῆς Γαλλίας καὶ προξενικὸν πρακτορεῖον τῆς Ἰτα-
λίας: πρὸς τούτοις ἀρχιεπίσκοπον τῶν Γρηγορια-
νῶν Ἀρμενίων, μητροπολίτην τῶν ὀρθοδόξων Χρι-
στιανῶν ὑπαγόμενον εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον
τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ἐπίσκοπον τῶν Ἀρμενοκα-

θολικῶν. Κατοίκους δὲ ἔχει ἐν ὄλῳ 645 702, δι-
αιρουμένους θρησκευτικῶς ὡς ἐξῆς. Μωαμεθανοὶ
500 782, Γρηγοριανοὶ Ἀρμένιοι 120 273, Κα-
θολικοὶ 12 022, Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι 3 725, δι-
αμαρτυρούμενοι 2 672, Κόπται 16, Ἰουδαῖοι 6,
ξένοι Ὄθωμανοὶ ὑπήκοοι διαφορῶν θρησκευμάτων
4 986 καὶ ἀλλοδαποὶ 1 220.

Ὅρη.

Οἱ δύο κλάδοι τῶν Ποντικῶν ὀρέων χωρίζουσι
δυτικῶς τὸν ποταμὸν Ἄκαμψιν (Τζαρόχ) ἀπὸ τὸν
Εὐφράτην. Αἱ κυριώτεραι κορυφαὶ τῶν ὀρέων τού-
των εἶνε τὸ Παλχάρ-δὰγ (ὕψ. 3 330 μ.) καὶ τὸ
πλησίον αὐτοῦ Κατχακὰ (ὕψ. 4 000 μ.), τὸ Σο-
ανλῆ-δὰγ (ὕψ. 3 200 μ.), τὸ Κιουόρ-δὰγ καὶ τὸ
Κιρετζὶ ἢ Κάρκα-παζάρ, ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῶν
ὁποίων ἐγείρεται ἡ Θεοδοσιούπολις (Ἐρζερούμ) καὶ
τῶν ὁποίων μία μὲν κορυφή εἶνε τὸ Δεκέ-ποϊνοῦ
ἀνατολικῶς τῆς πόλεως (ὕψ. 2 220 μ.), δευτέρα

δὲ πρὸς Βορράν τῆς αὐτῆς πόλεως τὸ Κιουνέτ-δάγ (ὕψ. 3 300 μ.)· πέραν τούτου ὑπάρχει καὶ τὸ ὄρος Ἄραράτ (ὕψ. 5 418 μ.) καὶ τὸ Μπινκιούλ-δάγ (ὕψ. 3 600 μ.).

Ποταμοί.

Πλείστοι μικροὶ ποταμοὶ διαβρέχουσι τὸν νομόν, χυνόμενοι εἰς τοὺς κυριωτέρους, τὸν Ἄκαμψιν (Τζορόχ), ἐκβάλλοντα πλησίον τοῦ Βαθυρρύακος (Βατούμ), τὸν Εὐφράτην, ἐκβάλλοντα εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, καὶ τὸν Ἀράξην, πηγάζοντα ἀπὸ τὸ Μπινκιούλ-δάγ καὶ ἐκβάλλοντα εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Συγκοινωνία.

Ἄμαξιτὸς ἐκτὸς τῆς ἐκ Τραπεζοῦντος ὑπάρχει καὶ ὁ ἀπὸ τῆς Ἐρζερούμης εἰς Βιτλίς ἔχουσα μήκος 253 χιλιομέτρων, ἐντεῦθεν δὲ εἰς Βάν ἐκ 396

χιλιομέτρων και τελευταίον εἰς Ἐρζιγκιάν ἐξ 176 χιλιομέτρων.

Μεταλλικὰ ὕδατα.

Εἰς τὰ μέρη ταῦτα εὐρίσκονται πλεῖσται ὅσαι θειοῦχοι πηγαί, πρὸ πάντων εἰς τὰς ἀνατολικὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου, ὅπου εὐρίσκονται και τὰ ὀνομαστότερα λουτρά, ἅτινα χρησιμεύουσιν εἰς θεραπείαν τῶν δερματικῶν παθήσεων, τοῦ στήθους, τῶν ρευματικῶν και ἄλλων. Ἐπίσης εὐρίσκονται πηγαὶ σιδηρούχων ὑδάτων εἰς τὰ δύο πλησίον τοῦ Βαγιαζιτίου χωρία Ντάτ και Χανλῆ, ὡς και πλησίον τῆς Παϊπέρτης, ἡ λεγομένη Χαλβαλῆ, λίαν μάλιστα ἀφθονος πηγῆ, δι' ἣν λέγεται ὅτι μετατρέπει τὸν σίδηρον εἰς χαλκόν· πιθανὸν νὰ ἔχη ἀζωτικὸν ὀξύ, τὸ ὁποῖον δίδει εἰς τὸν σίδηρον τὸ χρώμα τοῦ χαλκοῦ.

Μέτρα καὶ σταθμά.

Μέτρον τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἶνε τὸ κοιλὸν (22 ὀκάδες πρὸς 400 ὄρ. ἢ ὀκά), διαιρούμενον εἰς 4 χόινικας (σινίκια) ἀνὰ 5 ὀκάδες, καὶ τὸ καντάριον, 180 ὀκάδες· τὰ δὲ ἄλλα μέτρα εἶνε ὡς ἀλλαγῶ τῆς Τουρκίας.

Κλίμα.

Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ τούτου, κυρίως τῶν ἀνω μερῶν, εἶναι ἀλλόκοτον· ἄλλοτε γίνεται γλυκὺ καὶ ἄλλοτε τὸ ψυχρὸς ὑπερβολικόν.

Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ σχεδὸν ὅλη εἶνε λευκὴ ὑπὸ τῆς χιόνης κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου· κατὰ τὴν ἀνοιξιν ὅμως ἐπὶ 4 ἢ 5 μῆνας ἢ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ διαμονὴ εἶνε εὐχάριστος. Τὸ αἶθριον τοῦ οὐρανοῦ, ὁ καθαρὸς ἀήρ, τὰ διαυγῆ ὕδατα καὶ ἡ ὄσμη τῶν ὄπωρῶν εἶναι λίαν εὐχάριστα.

Ἡ πόλις Θεοδοσιούπολις (Ἐρζερούμ), ἐκτισμέ-

νη ἐπὶ ὀροπέδιου καὶ περιτειχισμένη μετὰ τῶν πέ-
ριξ αὐτῆς ἀπὸ φρούριον, εἶνε ἐπίσημος διὰ τὸ δια-
βατικὸν αὐτῆς μετὰ τῆς Περσίας ἐμπόριον. Ἔχει
δὲ κατοίκους 38 906, διηρημένους θρησκευτικῶς
εἰς Μωαμεθανούς, Χριστιανούς ὀρθοδόξους, Γρηγο-
ριανούς Ἀρμενίους, Καθολικούς, Διαμαρτυραμέ-
νους, Κόπτas, Ἰσραηλίτας καὶ ξένους Ὀθωμανούς
ὑπηκόους εἰς διάφορα θρησκευτά ἀνήκοντας καὶ
ἀλλοδαπούς.

Προϊόντα.

Ἡ διοίκησις Ἐρζερούμης ἐξάγει σῖτον, κριθὴν
καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἀνέρχονται κατὰ μέσον ὄρον
(μὴ ὑπολογιζομένων τῶν τελευταίων δύο ἐτῶν ἀ-
φορίας) εἰς 18 000 000 σινίκια δημητριακῶν καὶ
εἰς 40 000 000 ὀκάδας διαφόρων ἄλλων προϊόν-
των. Ζῶα δὲ ἔχει ἵππους, ἡμιόνους καὶ ὄνους 26
000, πρόβατα, αἰγας καὶ ἄλλα κτήνη 1 400 000.

Ἀρσίγγη (Ἐρζιγκιάν).

Ἡ πόλις Ἀρσίγγη (Ἐρζιγκιάν) εἶνε ἐκτισμένη εἰς τὸ μέσον ὑψώματος οὐχὶ μακρὰν τοῦ Εὐφράτου· ἀπέχει δὲ τῆς Ἐρζερούμης 176 χιλιομέτρα. Ἔχει πλείστους κήπους, ἀμπέλους καὶ πολλὰ ὀπωροφόρα δένδρα· εἶνε δὲ καὶ ἔδρα τοῦ τετάρτου στρατιωτικοῦ σώματος. Οἱ κάτοικοι εἶνε διαφόρων θρησκευμάτων, ὡς Μωαμεθανοί, Γρηγοριανοί Ἀρμένιοι, ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ διάφοροι ἄλλοι.

Ἡ Βαρβέτη (Παῖπουρτ) κεῖται ἐπὶ τῆς ἀμαξίτου τῆς ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἀκάμφεως (Τζορόχ.)

Ἡ Βαγιαζήτ, κειμένη 16 χιλιομέτρα μακρὰν τῶν Τουρκοπερσικῶν συνόρων, ἀπέχει τῆς Ἐρζερούμης 264 χιλιομέτρα. Ἔχει ἐν ὅλῳ κατοίκους 2 000.

ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ

Δυτικῶς τοῦ νομοῦ Τραπεζοῦντος κεῖται ὁ νομὸς Κασταμονῆς, ἔχων ἐπιφάνειαν περὶ τὰ 50 000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Κυριώτεραι πόλεις αὐτῆς εἶνε ἡ Κασταμονή, ἔδρα τοῦ νομάρχου, ἔχουσα περὶ τὰς 300 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 3 ἱερεῖς, 2 σχολεῖα, 3 διδασκάλους καὶ 220 μαθητάς.

Σινώπη, πόλις παράλιος, περίφημος ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἀποικία τῶν Μιλησίων. Ἔχει ἀσφαλῆ λιμένα, περὶ τὰς 400 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 7 ναοὺς, 7 ἱερεῖς, 3 σχολεῖα, 7 διδασκάλους καὶ 350 μαθητάς. Ἡ πόλις αὕτη τελευταίως ἔπαθεν ἐκ μεγάλης πυρκαϊᾶς.

Ἰνέπολις (Ἰνεόπολις καὶ Ἰανούπολις), ἐμπορεῖον σημαντικὸν τῆς Κασταμονῆς· ἔχει 160 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 1 ναόν, 2 ἱερεῖς, 2 σχολεῖα, 3 διδασκάλους καὶ 150 μαθητάς.

Σαφράμπολις (Θεοδωρούπολις) ἔχουσα 400 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 1 ναόν 3 ἱερεῖς, 3 σχολεῖα, 5 διδασκάλους καὶ 150 μαθητάς.

Παρθένιον μὲ 90 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ναόν, ἱερέα, 2 σχολεῖα, 3 διδασκάλους καὶ 150 μαθητάς.

ΝΟΜΟΣ ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ (ΣΙΒΑΣ).

Ὁ νομὸς Σεβαστείας (Σιβίας) ἔχει πληθυσμὸν 1 086 015· περιέχει δὲ 4 διοικήσεις (σαντζάκια), 26 ὑποδιοικήσεις (καζᾶδες) καὶ 247 ἐπαρχίας (ναχιέδες).

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ νομοῦ τούτου ἀνέρχεται εἰς 83 700 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶναι.

Ἡ Σεβάστεια (Σιβίας), κειμένη ἐπὶ τοῦ Ἄλυος ποταμοῦ. εἶνε ἑδρα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ καὶ ἔχει κατοίκους διαφόρων θρησκευμάτων, Μωχμεθανούς, ὀρθοδόξους Χριστιανούς, ναὸν τῶν ὀρθόδοξων μεθ’

ένος ιερέως, σχολεῖον μεθ' ένος διδασκάλου καὶ 65 μαθητῶν.

Ἡ Ἀμάσεια· ἀπέχει τῆς Σεβαστείας 40 ὥρας, ἔχει δὲ 250 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, 1 ναόν, 2 ἱερεῖς, 2 σχολεῖα, 2 διδασκάλους καὶ 120 μαθητάς.

Εὐδοκίουπόλις (Τοκάτ) κειμένη ἐπὶ ἐπὶ τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ· ἀπέχει τῆς Σεβαστείας 20 ὥρας, ἔχει δὲ Χριστιανούς ὀρθοδόξους μεθ' ένος γαοῦ, 2 ἱερέων, 2 σχολείων, 2 διδασκάλων καὶ 80 μαθητῶν.

Ἡλιούπολις (Μαρζουβάν ἢ Μερζουφοῦν), 8 ὥρας ἀπέχουσα τῆς Ἀμασειας· ἔχει δὲ 50 ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ναόν καὶ σχολεῖον.

Φαζυμῶν (Κάβουζα), περίφημος καθ' ὅλον τὸν Εὐξείνιον Πόντον διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς λουτρά· ἔχει δὲ ὀρθοδόξους οἰκογενείας.

Λαοδίκεια (Λαδίκ).

Νεοκαισάρεια (Νικσάρ).

Καρᾶ-ἰχσάρ.

ΝΟΜΟΣ ΑΓΚΥΡΑΣ (ΕΓΚΙΟΥΡΟΥ)

Ὁ νομὸς Ἀγκύρας ἔχει πληθυσμὸν 892 891· συνίσταται δὲ ἐκ 4 διοικήσεων (σαντζακίων), 23 ὑποδιοικήσεων (καζάδων) καὶ 15 ἐπαρχιῶν (ναχιέδων).

Ἔχει ἐπιφάνειαν 83 980 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων.

Ἐπισημότεραι πόλεις τοῦ νομοῦ εἶναι:

Ἀγκυρα (Ἐγκιουρου), ἔδρα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Κων)πόλεως διὰ σιδηροδρόμου.

Ἄλλαι πόλεις εἶναι: Καισάρεια, Κιρσεῖρ, Γιόζ-κάττ, Βεῖπαζάρ, Σιβρί-χισάρ καὶ Ναλιχάν.

ΝΟΜΟΣ ΜΑΜΟΥΡΕΤ-ΟΥΛ-ΑΖΙΖ

Ὁ νομὸς Μαιμουρέτ-ουλ-Ἀζιζ ἔχει πληθυσμὸν 575,314· σύγκειται δὲ ἐκ τριῶν (σαντζακίων), 17 ὑποδιοικήσεων (καζάδων) καὶ 13 ἐπαρχιῶν (ναχιέδων).

Κυριώτεραι πόλεις τοῦ νομοῦ εἶνε:

Μεζερέ, ἔδρα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ, Χαρπούτ, Μαλατία, Καζάτ, Ἐγινε, Ἀραπκὴρ καὶ Μαζακέρτ.

ΤΕΛΟΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ
ΤΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΓΑΙΩΝ (εἰς δονούμια *))

Διοικήσεις (συντάξιμα).	Υποδιοικήσεις (καζᾶδες)	Γαῖαι καλλιεργήσ.	Γαῖαι χέρσοι
Τραπεζοῦντος	Τραπεζοῦς με Ἀκτζέ- ἀμπάτ (Πλάτανα)	288 171	493 560
	Σούρμενα	83 018	173 601
	Βάκφι-κεπίρ (Φόλι)	92 597	9 161
	Κιόρελε Ἐλεοῦ Κόραλα	96 000	71 065
	Τρίπολις	135 920	867 872
	Κερασοῦς	240 302	322 565
	Κοτύωρα (Ὀρδοῦ)	960 130	418 201
	Ἵοφις	66 560	239 863
	Μεταφορὰ ἀθροισμάτων	1 962 698	2 595 888

*) Τὸ δονούμιον ἴσον με 900 τετρ. μέτρα ὡς ἔγγιστα ἢ χιλίου, ἑξακοσίους τετραγωνικοῦς πήχεις.

ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

Δάση	Γαῖαι πρὸς βοσκήν	Ἐθροισμα
821 800	815 357	2 418 818
373 600	772 009	1 502 228
211 000	76 150	388 888
151 600	148 000	466 665
557 000	541 430	2 102 000
665 000	872 133	2 100 000
228 000	2 650 335	4 256 666
145 500	551 077	1 000 000
3 153 500	6 426 491	14 235 265

Διοικήσεις (σαντζακία).	Υποδιοικήσεις (καζαδες).	Γαῖαι καλλιεργήσ.	Γαῖαι χέρσοι
Ἄμισσῦ Τζανίκ (σαντζακίου)	Ἐκ μεταφοράς	1 962 698	2 595 888
	Σάμψων (Ἄμισος)	825 675	300 161
	Πάφρα	665 380	213 233
	Τζαρσαμπά	980 500	597 778
	Τέρμε	170 300	123 827
	Οινόη	200 400	241 441
	Φάτζα (Βατισάνη)	180 300	114 845
		3 022 555	1 591 285
	Μεταφορά ἀθροισμάτων	4 985 253	4 187 173

- χείρα

Δάση	Γαῖαι πρὸς βοσκήν	Ἄθροισμα
3 153 500	6 426 491	14 235 265
257 300	950 300	2 333 436
560 000	949 164	2 417 777
80 700	225 466	1 884 444
38 000	132 317	464 444
241 450	1 160 342	1 854 883
127 000	5 632	427 777
1 304 450	3 423 221	9 382 761
4 457 950	9 849 712	23 618 026

Διοικήσεις (σαντζάκια)	Υποδιοικήσεις (καζάδες)	Γαῖαι καλλιεργήσ.	Γαῖαι χέρσοι
	Ἐκ μεταφορᾶς	4 985 253	4 187 173
Λαζιστάν	Ῥίζαιον	204 047	252 852
	Ἄττηνα (Ἀθῆναι)	107 463	96 118
	Χόπα	62 868	128 778
	Ἄθροισμα	374 378	477 748
Ἀργυρουπόλιος (Κιουμουσχανέ)	Ἀργυρούπ. (Κιουμουσ)	337 979	339 584
	Τοροῦλ	223 641	217 396
	Χαιρίανα (Σεϊράν)		
	Κελκίτιον	210 000	370 000
	Ἄθροισμα	771 620	926 980
	Γενικὸν ἄθροισμα	6 131 251	5 591 901
	Τετραγωνικὰ χιλιόμετρα	5 550	5 000

- χεία

Δάση	Γαῖαι πρὸς βοσκήν	Ἔθροισμα
4 457 950	9 849 712	23 618 026
	708 867	1 166 666
498 354	2 509 750	2 713 331
		690 000
498 354	3 218 617	4 569 997
205 000	906 325	1 788 888
335 000	1 589 518	2 365 555
450 000	1 432 000	2 462 000
990 000	3 927 843	6 616 443
5 946 304	16 996 172	34 804 446
5 450	15 300	31 300

